

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, sans-serif font. The letter "i" has a small crossbar, and the letter "k" has a small crossbar. The logo is green.

Tuire Strandberg
Jaana Turpeinen

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Arvo- ja yhteisölähtöinen työn kehittäminen

Syrjäytymisvaarassa olevien terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Sosionomi (YAMK)

Opinnäytetyö 2021

SUOMEN LÄHETYSSEURAN KANSAIN- VÄLISTEN VAPAAEHTOISTEN KOKE- MUKSIA VAPAAEHTOISTYÖSTÄ ULKO- MAILLA

TIIVISTELMÄ

Tuire Strandberg, Jaana Turpeinen
Suomen Lähetyseuran kansainvälisten vapaaehtoisten kokemuksia vapaaehtoistyöstä ulkomailla
76 s., 4 liitettä
Kevät, 2021
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden YAMK-tutkinto
Sosionomi (YAMK)
Arvo- ja yhteisöllähtöinen työn kehittäminen, Syrjäytymisvaarassa olevien terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Käsitlemme opinnäytetyössämme Suomen Lähetyseuran kautta kansainvälisessä vapaaehtoistyössä olleiden kokemuksia ulkomailla tehtävästä vapaaehtoistyöstä. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mikä motivoi vapaaehtoisia osallistumaan kansainväliseen vapaaehtoistyöhön ja millaisia merkityksiä kokemuksella on ollut vapaaehtoisille. Tavoitteemme oli lisäksi tutkia, mikä vaikuttaa vapaaehtoisten sitoutumiseen.

Opinnäytetyön lähestymistapa on laadullinen. Haastattelimme opinnäytetyöhön vapaaehtoisia, jotka olivat olleet vapaaehtoistyössä ulkomailla Suomen Lähetyseuran kautta viimeisen vuoden aikana. Lisäksi toteutimme sähköisen kyselyn SurveysPal-ohjelmalla. Kysely oli avoinna Suomen Lähetyseuran alumnit -ryhmässä, johon kuuluu yhteensä 123 ulkomailla vapaaehtoisena työskennellyttä vapaaehtoista. Kyselyyn vastasi 16 henkilöä, joten vastausprosentti oli noin kahdeksan prosenttia. Kyselylomakkeessa oli suljettujen kysymysten lisäksi avoimia kysymyksiä, joiden analyysi toi lisäarvoa tutkittavien ilmiöiden kuvaamiseen. Analyysissä käytettiin vapaaehtoisuuden motivaation timanttimallia teoriaohjaavana lähestymistapana. Tulokset analysoitiin sisällönanalyysin periaatteita noudattaen sekä ristiintaulukoinnilla. Analyysin tuloksia tarkasteltiin lopuksi vapaaehtoisuuden motivaation timanttimallin avulla.

Tutkimustulosten perusteella kokemukset ulkomailla tehtävästä vapaaehtoistyöstä olivat pääsääntöisesti positiivisia. Suomen Lähetyseura valikoitui usealla taustaorganisaatioksi järjestön tunnettuuden sekä arvopohjan vuoksi. Yhteenvedon voidaan todeta, että vapaaehtoisia motivoi vapaaehtoistyöhön halu auttaa ja auttamisesta saatava hyvä olon tunne. Vapaaehtoistoiminta rakentuu tulosten valossa vahvasti osaksi vapaaehtoisen omaa elämää. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää vapaaehtoisten tukemisessa sekä vapaaehtoistoimintaa kehitettäessä.

Asiasanat: kansainvälinen vapaaehtoistyö, kokemus, motivaatio, osallisuus

ABSTRACT

Tuire Strandberg, Jaana Turpeinen

The experiences of international volunteers of The Finnish Evangelical Lutheran Mission on voluntary work abroad

76 p., 4 appendices

Spring 2021

Diaconia University of Applied Sciences

Master's Degree in Value and Community Based Development of Work, Master's Degree in the Promotion of the Health and Well-Being of People in Danger of Marginalisation

Degree: Master of Social Services

The subject matter of this thesis is international volunteers' experiences on working abroad through The Finnish Evangelical Lutheran Mission. The purpose of this thesis was to find out what motivates volunteers to participate in international voluntary work and how that experience has impacted the volunteers. The aim was also to study the commitment to volunteering.

The methodological approach of this thesis was qualitative. For this thesis volunteers who had been volunteer workers abroad through The Finnish Evangelical Lutheran Mission during the previous year were interviewed. The survey was conducted using the SurveyPal program. The survey was submitted to the Facebook group page of The Finnish Evangelical Lutheran Mission's alumni which has 123 members. Of those members 16 answered the survey which was about eight percent. The survey form had closed-ended questions and open-ended questions. The analysis of the open-ended questions added extra depth and insight for describing the experience of the volunteers. In this analysis the octagon model of the volunteer motivation theory was used to guide the thesis' approach towards the subject matter. The results were analysed applying content analysis and by cross tabulation. The answers given were examined with the octagon model of volunteer motivation.

On the basis of the results of the research, it can be concluded that the experiences gained from volunteering abroad were mostly positive. Many volunteers had chosen The Finnish Evangelical Lutheran Mission as the background organization because of its value base and renown. In conclusion it can be said that the desire to help and the feeling the volunteer gets from helping are the primary sources of motivation for volunteering. Considering the results of the survey, volunteer work plays a major part in the volunteer's life. This research can be utilized for supporting the volunteers and improving voluntary work.

Keywords: International volunteering, experience, motivation, participation

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 SUOMEN LÄHETYSSEURA RY ORGANISAATIONA	6
2.1 Suomen Lähetysseura ry:n toiminta.....	6
2.2 Vapaaehtoistyön Felm Volunteer -ohjelma	8
3 VAPAAEHTOISTYÖ	11
3.1 Vapaaehtoistyön määrittelyä.....	11
3.2 Vapaaehtoistyö kristillisessä viitekehyksessä	15
3.3 Kansainvälisyys	16
3.4 Yhteisöllisyys	18
4 VAPAAEHTOISTYÖN MOTIIVIT JA TIMANTTIMALLI	20
4.1 Motivaatioiden luokittelutapoja vapaaehtoistyön taustalla.....	20
4.2 Osallisuus ja sitoutuminen	22
4.3 Altruismi vapaaehtoistyössä.....	24
4.4 Vapaaehtoistoiminnan motivaation timanttimalli	27
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	32
6 TUTKIMUSMENETELMÄT	33
6.1 Laadullinen tutkimus	33
6.2 Aineistonkeruun menetelminä teemahaastattelu ja lomakekysely	34
6.3 Aineiston analyysi	37
7 VAPAAEHTOISTEN KOKEMUKSET JA MOTIIVIT	44
7.1 Taustatietoja	44
7.2 Hyödyksi oleminen	45
7.3 Arvot vapaaehtoistyön taustalla	47
7.4 Osallisuus ja sitoutuminen	51
7.5 Uudet kokemukset ja henkinen kasvu.....	53
7.6 Vapaaehtoisjakson jälkeen	57
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	59

8.1 Johtopäätökset.....	59
8.2 Pohdinta.....	62
8.3 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	64
8.4 Jatkotutkimukset	68
LÄHTEET.....	70
LIITE 1. Saatekirje haastatteluun osallistumisesta.....	77
LIITE 2. Suostumuslomake haastatteluun	78
LIITE 3. Haastattelurunko	79
LIITE 4. Lomakekysely.....	80

1 JOHDANTO

Suomen Lähetysseuran kautta vapaaehtoistyössä ulkomailla on 2010-luvun aikana ollut noin 250–300 henkilöä. Pelkästään vuonna 2019 ulkomaille lähti vapaaehtoistyöhön 31 henkilöä. Lähetysseuran työalueille eri puolille maailmaa on ollut mahdollista lähteä tekemään vapaaehtoistyötä tai opintoihin liittyvää harjoittelua jo 1990-luvulta lähtien. Näistä lähtijöistä ei ole tarkkoja tilastoja, mutta arviolta reilusti yli 1000 vapaaehtoiselle on tarjoutunut mahdollisuus ulkomaankokemukseen. (Suomen Lähetysseura. Vuosiraportti 2019. Liite.) Vapaaehtoistyö itsessään on jo panostus yhteiseen hyvään ja vaatii tekijältään halua lahjoittaa aikaansa. Ulkomailla tehtävä vapaaehtoistyö vaatii kuitenkin vielä enemmän panostusta ja usein myös varallisuuden keräämistä ennen vapaaehtoiseksi lähtemistä. Joillekin ulkomaille vapaaehtoistyöhön lähtö saattaa siis olla useamman vuoden prosessi ja pitkän ajan tavoite. Tällainen sinnikkyys ja halu tehdä töitä yhteisen hyvän eteen kertoo siitä, että ihminen on motivoitunut työskentelemään tavoitteidensa eteen.

Vapaaehtoistyön tekemistä on tutkittu paljon. Uraauurtava tutkija on ollut Anne Birgitta Yeung (myöhemmin Pessi). Lisäksi vertaisuutta ja vapaaehtoistyötä ovat tutkineet muun muassa Marianne Nylund, Tytti Matsinen sekä Ari Marjovuo. Useimmat näistä tutkimuksista ovat keskittyneet varsinkin vapaaehtoistyön motivaatioon. Tässä opinnäytetyössä syvennymme erityisesti vapaaehtoisten kokemuksiin sekä heidän motiiveihinsa vapaaehtoistyön taustalla. Vapaaehtoistyöstä, vapaaehtoisten kokemuksista sekä vapaaehtoisten motivaatiosta vapaaehtoistyöhön on tehty paljon tutkimuksia, jotka liittyvät kuitenkin usein nimenomaan Suomessa tehtyyn vapaaehtoistyöhön. Kansainvälisen vapaaehtoistyön näkökulma kiinnosti senkin vuoksi, että globalisaation myötä maailma on pienentynyt entisestään ja tähän on vaikuttanut muun muassa lisääntynyt matkustelu. Tässä näimme mahdollisuuden tuoda jotain uutta tietoa kansainvälisestä vapaaehtoistyöstä.

Opinnäytetyömme tarkastelee vapaaehtoisten tekemää ulkomailla tapahtuvaa vapaaehtoistyötä, jota on tutkittu huomattavasti vähemmän kuin kotimaassa tehtyä vapaaehtoistyötä. Aluksi käsittelemme yleisesti vapaaehtoistyön ja -toiminnan määrittelyä, jonka jälkeen syvennymme vapaaehtoistyöhön kristillisessä viitekehysessä. Käsittelemme vapaaehtoistyön motiiveja, merkitystä, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja sitoutumista vapaaehtoistyössä. Teoriaosuuden jälkeen esittelemme opinnäytetyön toteutuksen. Toteutuksessa käsittelemme tavoitteen, toteutuksen sekä tutkimuksellisen näkökulman. Tämän jälkeen kerromme haastattelujen sekä lomakekyselyn tuloksista. Lopuksi teemme johtopäätöksiä tuloksista.

Tässä opinnäytetyössä tutkimme yksittäisten ihmisten motiiveja ja kokemuksia omalta vapaaehtoisajanjaksolta. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada vapaaehtoisten ääni kuuluviin ja selvittää, mikä motivoi vapaaehtoisia osallistumaan kansainväliseen vapaaehtoistyöhön. Tavoitteena oli lisäksi tutkia sitä, mikä saa vapaaehtoisen sitoutumaan vapaaehtoistoimintaan juuri Suomen Lähetysseurassa. Tutkimuksessa saatavaa tietoa voidaan hyödyntää jatkossa vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen. Opinnäytetyötämme varten haastattelimme neljää vapaaehtoista ja lisäksi keräsimme aineistoa sähköisellä lomakekyselyllä, johon saimme vastauksia yhteensä 16 vapaaehtoiselta. Teemahaastatteluihin kerättiin kansainvälisessä vapaaehtoistyössä olleiden henkilöiden ajatuksia ja kokemuksia vapaaehtoisena työskentelystä. Teemahaastattelukysymykset jäsentyivät Yeungin (2004) motivaation timanttimallia mukaillen ja hyödyntäen. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina ja lomakekysely kansainvälisten vapaaehtoisten suljetussa alumnien Facebook-ryhmässä.

2 SUOMEN LÄHETYSSEURA RY ORGANISAATIONA

2.1 Suomen Lähetysseura ry:n toiminta

Ensimmäinen suomalainen lähetystyöntekijöitä lähettävä lähetysjärjestö, Suomen Lähetysseura, on perustettu vuonna 1859 ja se on yksi evankelis-luterilaisen kirkon lähetysjärjestöistä sekä ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyötä toteuttavista kumppanuusjärjestöistä. Lähetysseura syntyi kirkolliseksi ja tunnustukselliseksi kirkon lähetystyön toimijaksi, joka koettiin yhteiseksi seurakuntien, eri liikkeiden ja kansaryhmien keskuudessa. (Rissanen 2005, 36.) Ahosen ym. (2001) mukaan Suomen Lähetysseuran syntyyn vaikuttivat sekä kansallinen herääminen että kirkon herätysliikkeet. Merkittävää oli se, että moniin muihin maihin verrattuna Lähetysseura sai alusta alkaen taakseen kirkollisen ja piispallisen tuen. (Ahonen ym. 2001, 11–13.)

1860-luvulta lähtien suomalaisia on lähtenyt Lähetysseuran kautta ulkomaille, ensin Namibian Ambomaalle, 1901 Kiinaan ja 1924 Palestiinaan. Nykypäivänä työ on laajentunut noin kolmeenkymmeneen maahan viidelle mantereelle. Lähetysseura toimii yhteistyössä yli sadan paikallisen kumppanikirkon ja järjestön kanssa. Suomen Lähetysseura on sitoutunut kirkkojärjestykseen ja ekumeenisiin sopimuksiin. Ekumenia on osa kirkon strategiaa ja kirkkojärjestys puolestaan sisältää säännökset kirkon toiminnasta sekä hallinnon yksityiskohdista. Suomessa Lähetysseura tekee yhteistyötä seurakuntien ja hiippakuntien kanssa. Evankelis-luterilaisen kirkon kaikki seurakunnat ovat olleet vuodesta 1984 lähtien Lähetysseuran jäseniä. Lähetysseura tukee seurakuntia lähettämällä sekä vierailijoita, että materiaalia niiden käyttöön. (Ahonen ym. 2001, 12–13.)

Lähetysseura toimii Luterilaisen maailmanliiton ja Kirkkojen maailmanneuvoston sekä kansainvälisen kehitysyhteis-, humanitaarisen ja vaikuttamistyön verkoston, Action by Churches Together, ACT-allianssissa. Vuonna 2019 Suomen Lähetysseuran palveluksessa oli 207 työntekijää. Näistä henkilöistä 87 työskenteli ulko-

mailla. Vapaaehtoistyöntekijöitä oli yhteensä 31 henkilöä. (Suomen Lähetysseura. Toimintakertomus ja tilinpäätös 2019; Suomen Lähetysseura. Keitä olemme; Suomen Lähetysseura. Historia; Rissanen ym. 2015, 17.)

Suomen Lähetysseuran toimintaa rahoittavat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat (12,1 miljoonaa euroa vuonna 2019), kristilliset järjestöt ja yhteisöt sekä yksityishenkilöt. Suomen Lähetysseura on myös yksi suurimmista ulkoministeriön ohjelmatuen saajista. Tällä tuella rahoitetaan kehitysyhteistyöhankkeita (4,9 miljoonaa euroa vuonna 2019) sekä rauhan ja sovinnon hanketyötä (2,7 miljoonaa euroa vuonna 2019). Toiminnan ja talouden riskejä arvioidaan riskienarvioinnilla. Näitä riskejä ovat muun muassa kannatustulojen tai yleisavustusten merkittävä väheneminen sekä työn edellytysten tai työntekijöiden turvallisuuden heikkeneminen. Lisäksi muita riskejä ovat sodat tai muut yhteiskuntarauhaa järkyttävät tapahtumat, jotka vaikuttavat valuuttakursseihin. Työntekijät kutsutaan tarvittaessa takaisin kotimaahan, kuten keväällä 2020 jouduttiin tekemään koronapandemian vuoksi. Talouden jatkuvuuden arvioinnissa otetaan huomioon muun muassa maittain laaditut riskikartoitukset, seurakuntien kannatussopimukset sekä yksityisesti lahjoittavien kuukausisitoumukset, jotka antavat taloudelliselle tuelle jatkuvuutta. (Suomen Lähetysseura. Toimintakertomus ja tilinpäätös 2019; Suomen Lähetysseura. Uutinen.)

Suomen Lähetysseuran käsitys lähetystyöstä on kokonaisvaltainen, ja se sisältää kirkollista työtä, kehitysyhteistyötä sekä rauhan ja sovinnon työtä. Ulkomailla kohdemaassa Suomen Lähetysseura toimii paikallisten kumppaneiden kanssa, joita ovat kirkot sekä kristilliset järjestöt ympäri maailmaa. Työtä tehdään erityisesti niiden ihmisten ja ryhmien parissa, jotka jätetään syrjään yhteiskunnassa, yhteisöissä ja uskonnollisissa järjestelmissä. Työn perustana on kristillinen usko ja ihmisoikeudet. Lähetysseuran arvoja ovat oikeudenmukaisuus, lähimmäisenrakkaus, vastuullisuus ja kumppanuus. Lähetysseuran työn neljä teemaa ovat Jumalan rakkaudesta todistaminen, oikeudenmukaisuuden edistäminen, rauhan ja sovinnon rakentaminen sekä syrjittyjen ihmisoikeuksien puolustaminen. Lähetysseuran toiminnan keskiössä on toimia oikeudenmukaisemman maailman puolesta ja viedä kristillistä todistusta. Suomen Lähetysseuran visiossa todetaan Jumalan sanoman rakkaudesta toteutuvan kaikkialla maailmassa ilona, rauhana ja

oikeudenmukaisuutena. Missioon kuuluu toimiminen rauhan ja sovinnon puolesta. (Suomen Lähetysseura. Keitä olemme.; Rissanen ym. 2015, 1–2, 7, 16; Palmusaari 2015, 191, 194; Suomen Lähetysseura. Suomen Lähetysseuran linjaus kristillisestä todistuksesta; Suomen Lähetysseura. Kuinka toimimme strategia ja linjaukset.)

Suomen Lähetysseurassa käytetään termiä kokonaisvaltainen lähetystyö, jossa oleellista on puolustaa ihmisoikeuksia ja ihmisarvoa, vahvistaa yhteiskuntien oikeudenmukaisuutta rakentamalla rauhaa ja sovintoa sekä toki kertoa Jumalan rakkaudesta. Kirkollisella työllä pyritään paitsi tavoittamaan kirkon ulkopuolella olevia ihmisiä, myös lisäämään jo olemassa olevien seurakuntien ja kirkkojen työntekijöiden ammattitaitoa. Yksi työn tavoitteesta on myös lisätä avoimuutta ja syrjimättömyyttä seurakunnissa ja yhteisöissä. Tämä voi käytännössä olla esimerkiksi erilaisissa tehtävissä toimivien kirkon työntekijöiden kouluttamista, raamatunkäännöstyön tekemistä sekä lasten ja nuorten koulunkäynnin tukemista. (Suomen Lähetysseura. Suomen Lähetysseuran linjaus kristillisestä todistuksesta.)

2.2 Vapaaehtoistyön Felm Volunteer -ohjelma

Lähetystyön ja kehitystyön järjestöt ovat vahvoja toimijoita vapaaehtoistyön kentällä. Kansainvälinen toiminta tapahtuu erilaisten verkostojen kautta ja toiminnalle on asetettu tietyt raamit, arvot sekä myös tulostavoitteet, joita tavoitellaan. Suomen Lähetysseura teki vuonna 2020 yhteistyösopimuksen Luterilaisen maailmanliiton (Lutheran World Federation, LWF) kanssa koskien vapaaehtoistyöntekijöiden lähettämistä kansainvälisiin tehtäviin. Molemmat organisaatiot saavat synergiaetua yhteistyöstä ja voivat myös tarjota monipuolisempia vapaaehtoistehdäviä eri puolilla maailmaa. Vapaaehtoiset toimivat Suomen Lähetysseuran ja Luterilaisen maailmanliiton hankkeissa sekä Suomen Lähetysseuran yhteistyökirkkojen ja -järjestöjen apuna. Vapaaehtoispaikoista osa on selkeästi enemmän ammattiosaamista vaativia ja toisissa painottuu tukitehtävät alueella. (Suomen Lähetysseura. Osallistu vapaaehtoiseksi ulkomaille.)

Suomen Lähetysseuran vapaaehtoistyö ulkomailla tapahtuu Felm Volunteer -ohjelman kautta, joka tarjoaa vuosittain kymmenille vapaaehtoisille mahdollisuuden lähteä ulkomaantyöhön tuki- ja asiantuntijatehtäviin eri puolille maailmaa. Kansainväliset vapaaehtoiset toimivat yhteistyökirkkojen ja -järjestöjen apuna 2–12 kuukauden ajan. Lähetysseuran kautta kansainväliseen vapaaehtoistyöhön lähteviä kutsutaan Felm Volunteereiksi. Vapaaehtoistyöhön ulkomaille lähtevän henkilön tulee olla vähintään 20-vuotias. Suomen Lähetysseuran kautta Felm Volunteereiksi lähteville tarjotaan ilmainen majoitus sekä matka- ja vastuuvakuutus. Lisäksi lähtijöille tarjotaan ohjaaja kohdemaassa sekä matkakulut työalueella. Näiden lisäksi on vielä mahdollista hakea pienimuotoista tukea kulukorvauksena tai päivärahana. Kaikki kansainvälisestä Felm Volunteer -vapaaehtoistyöstä kiinnostuneet käyvät Lähde liikkeelle -koulutuksen tai Min Mission -koulutuksen, jotka ovat maksullisia. Kaikki koulutuksen käyneet eivät välttämättä lähde vapaaehtoistyöhön ulkomaille, vaan koulutuksen aikana on mahdollisuus pohtia omaa kutsumustaan ja tutustua kokonaisvaltaiseen lähetystyöhön sekä kirkon kansainväliseen työhön. Koulutuksen sisältöön kuuluu muun muassa lähetys- ja kehitysyhteistyön teemoja. (Suomen Lähetysseura. Osallistu vapaaehtoiseksi ulkomaille; Suomen Lähetysseura. Lähde liikkeelle.)

Suomenkielisiä Lähde liikkeelle -koulutuskokonaisuuksia järjestettiin vuonna 2019 kaksi kappaletta ja niihin osallistui 36 henkilöä. Lisäksi ruotsinkieliselle Min Mission -kurssille osallistui 13 henkilöä. Vuonna 2019 vapaaehtoistyössä ulkomailla toimi yhteensä 31 henkilöä. He työskentelivät Omanissa, Tansaniassa, Thaimaassa, Israelissa, Kolumbiassa, Virossa, Boliviassa, Namibiassa, Etiopiassa, Botswanassa ja Kyproksella erilaisissa työtehtävissä. Kansainväliset vapaaehtoiset, Felm Volunteerit, eivät ole Suomen Lähetysseuraan työsuhteessa, mutta heidät nähdään työalueella Lähetysseuran edustajina. Felm Volunteer -vapaaehtoistehtäviin hakeutuvilta edellytetään Lähetysseuran ja sen kumppaneiden työn, arvojen ja tavoitteiden jakamista. Lisäksi odotetaan sopeutumiskykyä, suvaitsevaisuutta ja joustavuutta. Uuteen kulttuuriin tulijaa helpottaa, mikäli hän saa luotua kontakteja valtaväestöön ja saa oppia heiltä tarvittavia tietoja ja taitoja pärjätä uudessa kulttuurissa. Suomen Lähetysseuran kautta ulkomaille vapaaehtoistyöhön lähteviä kehotetaan olemaan ennen ulkomaille lähtöä yhteydessä

kohteessa aikaisemmin olleisiin vapaaehtoistyöntekijöihin, jotta he saisivat arvokkaita neuvoja ja vinkkejä päästä mahdollisimman nopeasti kiinni yhteisöön. Vapaaehtoiselta odotetaan myös itseohjautuvuutta ja oma-aloitteista työtettä ja vähintään englannin kielen osaamista. Eduksi katsotaan, jos vapaaehtoiseksi lähtevä osaa tämän lisäksi myös jotakin muuta paikallista kieltä. Tehtäviin voivat hakea Lähde liikkeelle tai Min Mission -koulutuksen viiden vuoden kuluessa suorittaneet henkilöt. (Suomen Lähetysseura. Toimintakertomus ja tilinpäätös 2019, 33; Suomen Lähetysseura. Muuta maailmaa vapaaehtoisena. Tule Felm Volunteeriksi; Suomen Lähetysseura. Osallistu vapaaehtoiseksi ulkomaille.)

3 VAPAAEHTOISTYÖ

3.1 Vapaaehtoistyön määrittelyä

Vapaaehtoistyötä on määritelty monella tavalla. Yhteistä määrittelyille on se, että vapaaehtoisuudella tai vapaaehtoistyöllä tarkoitetaan oman ajan antamista toisen henkilön, järjestön tai asian hyväksi (Wilson 2000, 215). Vapaaehtoistyötä tehdään hyvin erilaisissa ympäristöissä ja tehtävissä ja osa lähtee toteuttamaan vapaaehtoisjaksoa jopa ulkomaille. (Yeung 2002, 7; Marjovuo 2014, 34.) Nickson, Warhurst, Dutton ja Hurrell (2008, 28) toteavat, että tärkeimmät syyt vapaaehtoistyön tekemiselle ovat työn tarkoitus, organisaation ja omien arvojen yhteensopivuus sekä työn luonne. Rehbergin (2005, 119–120) mukaan taas uusien kokemusten ja toisten auttaminen motivoivat vapaaehtoistoimintaan parhaiten.

Vapaaehtoistyön ja -toiminnan välistä eroa voidaan kuvata siten, että vapaaehtoistyöllä tarkoitetaan yksilön tai ryhmän antamaa konkreettista panosta johonkin asiaan ja vapaaehtoistoiminta on puolestaan toimintaa organisoivan järjestön määritelmä (Eskola & Kurki 2001, 16). Useassa lähteessä, muun muassa Euroopan parlamentin mietinnössä sekä Yhdistyneiden kansakuntien julkaisemassa määritelmässä, vapaaehtoistyön kerrotaan olevan palkatonta työtä, jota ei tehdä taloudellista palkkiota vastaan, vaan omasta vapaasta tahdosta. Lisäksi sen nähdään hyödyttävän kolmatta osapuolta ja sitä tehdään omia arvoja vastaavan yhteisön hyväksi. (Musick & Wilson 2004; Laimio & Välimäki 2011, 11; Valliluoto 2014, 12.) Vapaaehtoistoimija taas voidaan määritellä Sovalan (1990, 10) mukaan olevan henkilö, joka ilman korvausta on ryhtynyt vapaaehtoistoiminnan periaatteet hyväksyen, toimintaan perehtyen tai koulutusta saatuaan toimimaan organisoidussa vapaaehtoistoiminnassa.

Ari Marjovuo (2014) lähestyi väitöskirjassaan Vapaaehtoistyön ytimessä, vapaaehtoisten käsityksiä vapaaehtoistyöstä kolmesta näkökulmasta. Ensimmäisessä näkökulmassa vapaaehtoistyö nähdään non-profit-paradigmana eli palkattomana auttamisena ja toinen näkökulma lähestyy vapaa-ajan täyttämistä vapaa-

ajan tutkimuksen kautta. Kolmas näkökulma on kansalaisyhteiskuntaparadigma. Tutkimuksen mukaan vaikuttavimpia tekijöitä olivat eettisyys, suunnitelmallisuus ja yhteenkuuluvuus. Vapaaehtoistyö ei saa kuitenkaan muuttua velvoittavaksi tai liian raskaaksi. Vapaaehtoisten sitoutumisen määrä ja syyt vaihtelivat ja elämäntilanne vaikutti sitoutumisen asteeseen. Hän toteaa, että kansalaisyhteiskunnanäkökulmassa vapaaehtoistoimintaa ei ymmärretä pelkästään palkattomana auttamisena, vaan vapaaehtoistoimijat nähdään yhteisön aktiivisina jäseninä. (Marjovuori 2014, 3, 14–19, 93.) Harju (2005) taas määrittelee suomalaisen 2000-luvun kansalaisyhteiskunnan sisältävän niin yhdistyksellisen, yhteisöllisen ja poliittisen toimikentän, jonka toimivuuden edellytyksenä on aktiivinen kansalainen. Vapaaehtoistoiminnan kontekstissa tällainen henkilö näyttäytyy yhteisistä asioista ja toisista ihmisistä huolehtivana, aktiivisena osallistujana ja toimijana, joka tuo jokaiseen kohtaamiseen mukanaan oman persoonansa. (Harju 2005, 66–70.)

Myös Rochester ym. (2010) määrittelevät Vapaaehtoistyö ja yhteiskunta 2000-luvulla -tutkimuksessaan vapaaehtoisten roolin lähemmäksi kansalaisaktivismia, jossa vapaaehtoinen on aktiivinen toimija ja oman toimintansa johtaja. He tutkivat vapaaehtoistyön moninaisuutta ja määrittelyn tapoja eri ajatusmallien kautta. Ajatusmalli määrittelee vapaaehtoistyön altruististen motiivien kautta. Ihmiset ryhtyvät vapaaehtoistoimijoiksi auttaakseen itseään heikompiosaisia. Tämän ajatusmallin mukaan voidaan puhua niin sanotusta vertikaalisesta vapaaehtoistoiminnasta, jolloin vapaaehtoistyö tapahtuu yleensä yhdellä sektorilla, keskittyen sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Vapaaehtoistyöntekijän rooli määräytyy usein toiminnan järjestäjän luomien rakenteiden kautta, jolloin järjestö rekrytoi vapaaehtoisia tiettyihin tehtäviin. Rekrytointi- sekä valintaprosessiin saattaa kuulua tehtävään kouluttautumista. Vapaaehtoistyön moninaisuutta kuvaa hyvin se, että osa siihen liittyvistä piirteistä on hyvinkin tarkasti määriteltyjä, kun taas osa ilmiöön liittyvistä piirteistä ovat vielä suurilta osin kartoittamattomia. (Rochester, Paine, Howlett & Zimmeck 2010, 9–13.)

Aiemmin vapaaehtoistyö on ollut luonteeltaan pitkäkestoisempaa ja perustunut usein jäsenyyteen jossain tietyssä organisaatiossa, kuten poliittisissa tai uskonnollisissa yhteisöissä. Nykyään vapaaehtoistyö on enemmän projektinomaista,

jossa vapaaehtoinen pitkälti rajaa osallistumisensa tasoa, ajankohtaa sekä muotoa. (Rehberg, 2005 109–110.) 2000-luvun alkupuolella vapaaehtoisuus oli kovassa nousussa ja lyhytkestoiset vapaaehtoisprojektit kiinnostivat ihmisiä. Lähes joka kolmas suomalainen oli osallistunut vapaaehtoistoimintaan. (Yeung, 2002, 7.)

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) 2000-luvun alkupuolella teettämän tutkimuksen mukaan vapaaehtoiset paikkasivat järjestelmämme ongelmakohtia useita vuosia 90-luvun laman jälkeen (Yeung 2002, 7). Monet sosiaali- ja terveysalan eri tukipalvelut, ovatkin alun perin saaneet alkunsa vapaaehtoistoiminnan kautta. Sosiaali- ja terveysalalla vapaaehtoistyön ja ammatillisen työn mahdollisuuksia ei tulisi nähdä toistensa vastakohtina, vaan toimintoina, joissa henkilöt omalla persoonallaan rakentavat suhdetta avun tarpeessa oleviin henkilöihin. On tärkeää tehdä ero näiden kahden välillä tehtävien kautta. Parhaimmillaan vapaaehtoistoiminta täydentää ammatillista toimintaa palvelujärjestelmässä. Ammattihenkilöstöllä on toiminnan tukena teoriapohjaista tietoa ja viranomaisstatus, jotka kuitenkin joissain tilanteissa saattavat toimia jopa rasitteena. Vapaaehtoistyöntekijän etuna onkin toimia vapaana viranomaisrooleista ja olla enemmän empaattinen kanssaihminen ja rinnalla kulkija. (Mykkänen-Hänninen 2007, 50–51.)

Vapaaehtoisia hankitaan toimintaan mukaan hyvin erilaisia kanavia käyttäen. Tällaisia kanavia voivat olla erilaiset rekrytointitilaisuudet, sosiaalisen median kampanjat, toiminnan esittelyt, kadunvarsimainokset ja niin edelleen. Esimerkiksi Pelastusarmeijaan rekrytoitiin vuonna 1998 vapaaehtoisia Helsingin Sanomien kautta näyttävällä mainoskampanjalla. Tuolloin useimmat yhteyttä ottaneet eivät olleet aiemmin olleet millään tavalla tekemisissä Pelastusarmeijan kanssa. (Yeung 1999, 6–7.) Rekrytoivan tahon näkökulmasta on kuitenkin hyvä miettiä, millaiset ihmiset ovat kiinnostuneet kyseisestä toiminnasta ja millaisiin arvoihin heidän toivotaan sitoutuvan. Vapaaehtoistoimintaa toteuttavan tahon on tärkeää järjestää vapaaehtoisilleen riittävää koulutusta sekä tarjota jatkuvaa tukea, jotta niin toimintaan osallistuvat vapaaehtoiset kuin asiakkaat kokevat toiminnan turvalliseksi (Mykkänen-Hänninen 2007, 53.)

Tilastokeskuksen (2018) mukaan vapaaehtoistoimintaa ja sen ansaitsemaa arvostusta pyritään Suomessa pitämään pinnalla vuosittain esimerkiksi palkitsemalla vuoden vapaaehtoistyöntekijä. Tilastokeskuksen tutkimuksessa vapaaehtoistyön yleisyydestä todettiin, että vapaaehtoistyötä oli tehnyt 28 prosenttia 10 vuotta täyttäneestä väestöstä. Noin 13 prosenttia oli tehnyt noin kerran kuukaudessa vapaaehtoistyötä. Lasten ja nuorten sekä ikäihmisten parissa kuten myös vertaistutkijana tehdään tällä hetkellä eniten vapaaehtoistyötä Suomessa. Suurin toiminnan toteuttaja ovat organisoidut järjestöt, joissa toiminnan ehdoton edellytys usein on se, että mukaan saadaan vapaaehtoistyöntekijöitä. (Tilastokeskus. Elinolot. Vapaa-ajan osallistuminen.)

Kolmannella sektorilla toimii järjestöjä, joissa vapaaehtoistyö on vahvasti edustettuna ja vapaaehtoistoiminta kiinteästi yhteydessä järjestön imagoon. Osassa järjestöistä myös vapaaehtoisilta edellytetään alan koulutusta. Tällaisia kriteereitä vaativat erityisesti haastavia asiakasryhmiä kohtaavat sosiaali- tai terveysalan toimijat. Useat järjestöt ja seurakunnat ovat riippuvaisia vapaaehtoistyöntekijöistä toiminnan toteutumiseksi. Esimerkiksi partiossa ja muissa nuorten vapaa-ajan toiminnoissa vapaaehtoisten työpanos takaa toiminnan jatkuvuuden. Toimintaa toteuttavan tahon on kuitenkin hyvä muistaa, ettei vapaaehtoistyön tarkoitus ole korvata ammatillista työtä. (Mykkänen-Hänninen 2007, 17–22.)

Palkattomuus ja vapaaehtoisuus nousivat käsitteinä esiin tarkasteltaessa vapaaehtoistyön määritelmiä (Nylund & Yeung 2005, 27). Vapaaehtoistyötä voidaan tehdä eri ikäisten ihmisten parissa ja hyvin erilaisissa tehtävissä. Vapaaehtoistyö voi siis olla ihmisten parissa tehtävää läsnäoloa ja kohtaamista, johon riittävät tavallisen ihmisen tiedot ja taidot, mutta yhtä lailla esimerkiksi erityisosaamista vaativaa työtä. Vapaaehtoistoiminnan tunnuspiirteitä on muun muassa se, että sillä ei saa korvata sellaisia palkallisia töitä, jotka ovat hyvinvoivan yhteiskunnan näkökulmasta elintärkeitä. (Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, 2005.)

3.2 Vapaaehtoistyö kristillisessä viitekehyksessä

Vapaaehtoistyöllä on pitkät perinteet kristillisissä yhteisöissä. Tämä on osittain jatkumoa Raamatussa koko teoksen läpi kantavalle teemalle heikompien auttamisesta. Kristinusko on syntynyt oikeastaan köyhien keskellä ja tästä syystä teemat ovat vahvasti läsnä esimerkiksi vanhassa testamentissa, jossa kehoitetaan ihmisiä auttamaan lähimmäisiään. (Latvus, Häkkinen & Weissenberg 2010, 23–25.) Tämän päivän auttaminen näkyy monella eri tavalla. Järjestöt ja kirkot järjestävät erilaisia keräyksiä, joihin lahjoittamalla voi auttaa hädässä olevia joko kotimaassa tai ulkomailla. Ihmisiä pyydetään mukaan toteuttamaan lähimmäisestä huolehtimista joko yksittäisiin tapahtumiin tai pitkäkestoiseen työhön.

Vapaaehtoistyöstä puhuttaessa on hyvä muistaa, että sen perinteet ovat olleet kirkollisessa auttamisessa, hyväntekeväisyydessä sekä myötätuntoisessa asenteessa vaikeuksissa olevien auttamista kohtaan. Hiljalleen vapaaehtoista auttamista on alettu organisoida, sekä tietoisesti kehittää. (Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, 2005.) Suomessa tehtävässä auttamistyössä onkin usein taustalla kristillinen arvopohja. Auttamistyö kirkon piirissä voidaan katsoa kuuluvaksi kristilliseen elämäntapaan sekä lähimmäisvastuuksi. Seurakunnat ovat yksi iso vapaaehtoistoimintaa järjestävä taho ja vapaaehtoistyö oleellinen osa sen toimintaa. Yhteiskuntamme kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset saavat usein tarvitsemansa palvelun kristilliseltä toimijalta. Tällaisia esimerkkejä ovat muun muassa työ päihteenkäyttäjien parissa sekä asunnottomuuteen liittyvien haasteiden kanssa tehtävä toiminta. (Yeung 1999, 8.)

Kirkollinen työ on osa Lähetysseuran kokonaisvaltaista lähetystyötä, ja vapaaehtoiset toteuttavat tätä työtä kohdemaassa paikallisen tahon tarpeiden mukaisesti. Suomen Lähetysseuran kautta lähtevät vapaaehtoistyöntekijät työskentelevät kohdemaassa uskonnollisen järjestön alaisuudessa. Näin ollen paikallinen toiminta on jo vakiinnuttanut asemansa yhteisössä ja sen arvot ovat autettaville entuudestaan tuttuja. Suomen Lähetysseuran arvoissa myös korostetaan sitä, ettei avun vastaanottajalta velvoiteta uskonnollisen sanoman vastaanottamista. (Suomen Lähetysseura. Suomen Lähetysseuran linjaus kristillisestä todistuksesta.)

Jalagin, Löytyn ja Salakan (2010) mukaan lähetystyötä tutkittaessa tarkastellaan usein samalla myös uskonnollisten kulttuuripiirien sekä niiden edustajien dialogia sekä vastakkainasettelua, jotka on tärkeää ottaa huomioon osana lähetystyön eri ulottuvuuksia. Nykyaikainen kristillinen lähetystyö kuljettaa uskonnollisia kulttuureja mukanaan ja on merkittävässä roolissa uskontojen sekä niiden edustajien kohtaamisessa. Lähetystyöntekijät tekevät usein töitä ruohonjuuritasolla, jonka vuoksi heillä on hyvä näkemys paikalliskulttuurista. Tämä on oleellista kulttuurien välisen vuoropuhelun kannalta. Lähetystyössä perustana toimii uskonto. Lähetystyö on kuitenkin luonteeltaan hyvin monikulttuurista toimintaa ja siitä syystä sitä voidaan tarkastella usean tieteenalan näkökulmasta. Lähetystyön itsessään voidaan katsoa olevan oma kulttuurinsa, jonka merkitys on muuttunut matkan varrella. Suomen Lähetysseuran toiminta oli alkuvaiheessa kovassa ristipaineessa kansainvälisten vaikutteiden vuoksi. Vaikka nykyaikainen lähetystyö on varsin toisenlaista kuin mistä on lähdetty liikkeelle, on lähetystyössä edelleen samoja elementtejä ja yhtäläisyyksiä kuin 1800-luvun lopun lähetystyössä. Lähetystyö voidaan nähdä osana laajempaa kansainvälistymisen dynamiikkaa, jossa kohdataan uusia kulttuureja. (Jalagin, Löytty & Salakka 2010, 8–16; Suomen Lähetysseura. Suomen Lähetysseuran linjaus kristillisestä todistuksesta.)

3.3 Kansainvälisyys

Nykyisin kansainvälisen vapaaehtoistyön suosituin muoto ovat lyhytaikaiset vapaaehtoistyöjaksot, jotka kestävät alle puoli vuotta ja ovat yksilöllisesti räätälöityjä vapaaehtoistyöntekijöille. Kansainvälinen vapaaehtoistyö oli aikaisemmin pitkäaikaista sitoutumista virallisen vapaaehtoisohjelman kautta, mutta uudemmat lyhytaikaisemmat vapaaehtoistyön muodot yhdistävät matkustamisen sekä halun osallistua sitoutumatta pidemmäksi aikaa vapaaehtoistyön kohteeseen tai lähetävään organisaatioon. Tähän vapaaehtoistyön muutokseen ohjaavat muun muassa globalisaatio, matkustamisen edullisuus, kasvanut maahanmuutto ja monikulttuurisuus. Lisäksi nouseva trendi on järjestää lyhytaikaista vapaaehtoistyötä eläköityneille ammattilaisille. Lyhytaikaisiin vapaaehtoistöihin verrattuna pidem-

piaikaiseen vapaaehtoistyöhön tähtäävät ohjelmat pitävät yleensä tärkeänä löytää projektiin juuri sopiva henkilö, jolla on tehtävään sopivat taidot. Vapaaehtoisprojektit ovat tehokkaampia, kun niissä suunnitellaan vapaaehtoistyön jatkuvuutta, annetaan oikeanlaista perehdytystä ja koulutusta sekä vastataan yhteisön tarpeisiin. (United Nations Volunteers 2011, 30–33.)

Liebkind (2001) toteaa, että eri kulttuuritaustaisten ihmisten kohtaamisessa tulisi huomioida kulttuurille ominaiset piirteet ja arvot, jotka voivat poiketa hyvinkin paljon totutusta. Huomionarvoista on myös se, että kohdatessaan erilaiset kulttuurit muuttuvat. Niitä edustavat ihmiset saattavat huomata muutosta omissa uskomuksissa, asenteissa, arvoissa, ja esimerkiksi käyttäytymisessä ollessaan uudessa ympäristössä. Usein muutospaineet kohdistuvat vähemmistökulttuurin edustajiin. Kulttuurimuutoksen kaksikulotteisen näkemyksen mukaan enemmistökulttuurilta odotetaan sopeutumista monikulttuurisuuteen. Vähemmistökulttuureiden jäsenet voivat säilyttää omaa kulttuuriaan samalla, kun he sopeutuvat enemmistöyhteiskuntaan. (Liebkind 2001, 171.)

Rehberg (2005) on tutkinut ulkomaille lähtevien vapaaehtoisten motivaatioita ja jaotellut ne kolmeen eri ryhmään. Ensimmäisessä ryhmässä olevia motivoi ennen kaikkea toisten auttaminen, muutosten aikaansaaminen, antaminen, eettiset arvot sekä itsensä tunteminen hyödylliseksi ja tätä kautta myös hyödyllisten asioiden tekeminen. Toiseen ryhmään kuuluvat niin sanotut uuden etsijät, joita motivoi nimensä mukaisesti uusien ihmisten ja kulttuurien kohtaaminen sekä vaihtelu omaan arkeen ja toisaalta kielitaidon kartuttaminen. Kolmannessa ryhmässä ovat he, joita motivoi henkilökohtaisen kokemuksen kartuttaminen sekä ammatillisen tulevaisuudenkuvan selkiyttäminen ja toisaalta omien rajojen tarkistelu ja niiden ylittäminen. Tästä syystä tähän ryhmään kuuluvia kutsutaan itsensä etsijöiksi. (Rehberg 2005, 119.)

Tytti Matsinen (2017) on myös selvittänyt omassa diplomityössään, Kansainvälisten vapaaehtoisten tukeminen omaehtoisina ekspatriaatteina, ulkomailta tehtävän vapaaehtoistyön erityispiirteitä. Työn keskeisimpiä tuloksia on se, että vapaaehtoisjaksoja tulisi tarkastella sellaisena kokonaisuutena, jossa kaikki osat

ovat sidoksissa toisiinsa, mutta myös tasapainossa keskenään. Matsisen tutkimuksen mukaan hyvä vapaaehtoistyökokemus on vahvasti liitoksissa siihen, miten mielekäs työtehtävä kohteessa on tarjolla ja kuinka paljon ohjaustyöhön on käytetty resursseja. Tutkimuksensa tulosten valossa hän toteaa, että vapaaehtoisten johtaminen sekä hyvän toimintamallin kehittäminen vaativat paitsi vapaaehtoisten motivaation tuntemista myös vapaaehtoisprosessin hallintaa. Lisäksi hän nostaa tuloksissa laadukkaan perehdytyksen, vapaaehtoisten hyvinvoinnista huolehtimisen sekä avoimen, arvostavan ja totuudenmukaisen viestinnän tärkeiksi vapaaehtoisten sitouttamisessa organisaation tavoitteisiin. Nämä seikat muun muassa vaikuttavat vapaaehtoisuudesta saatavaan positiiviseen mielikuvaan. (Matsinen 2017, 20, 90–91.)

3.4 Yhteisöllisyys

Vapaaehtoistyöhön sitoutumiseen kuuluu usein se, että ihminen kokee olevansa osa yhteisöä, jossa hän tekee vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoistyön muodostamalla ihmisyyhteisöllä on voimakkaasti sitouttava vaikutus vapaaehtoiseen. On tärkeä ottaa huomioon, että jokainen vapaaehtoinen otetaan mukaan avoimin mielin. Yhteisö toimii niin, että se sitouttaa uusia tekijöitä, vapaaehtoisia toimintaan. (Kuuluvainen 2015, 50.) Putnam (2000) toteaa, että eniten vapaaehtoistyötä tehdään keski-ikäisinä ja on havaittavissa, että nuorempi sukupolvi ei sitoudu samalla tavalla vapaaehtoistyöhön kuin aikaisemmat sukupolvet. Muutokset yhteisöllisyydessä ja yhteiskunnan rakenteessa vaikuttavat myös vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemiseen sekä siihen sitoutumiseen. (Putnam 2000, 249–250.) Tästä huolimatta, jokaisella ihmisellä on kuitenkin tarve olla osana jotakin yhteisöä (Harju 2004, 72).

Yhdeksi hyvinvoinnin osa-alueeksi kuvataan yhteisöllisyyttä. Yhteisö koostuu useista sosiaalisista suhteista ja sitä pidetään hyvän elämän kulmakivenä. Yhteisöllä on vastuu yksilön hyvinvoinnista ja tätä vastuuta halutaan nykypäivänä korostaa julkisen vastuun rinnalla varsinkin ehkäisevässä työssä. Yhteisön jäsenillä

esiintyy yhteisiä intressejä, jotka saavat ihmiset toimimaan yhdessä vastavuoroisesti sekä tuntemaan yhteyttä ja kuuluvuutta. Yhteisöllisyyden me-henki synnyttää valmiuden toimia ja ilmenee muun muassa auttamisena. Yhteisöllisessä auttamisessa yhdistyvät hyvinvointi, resurssit sekä moraalit. (Pessi & Seppänen 2011, 300–330.)

Henkisessä, taloudellisessa ja fyysisessä hyvinvoinnissa on ihmisten välisillä suhteilla, verkostoilla ja yhteisöllä yhä suurempi merkitys. Yhteisö ja yhteisöllisyys ovat myös nykyaikana tärkeitä, vaikka nykyään oman yksilöllisyyden ilmaisun tarvetta korostetaan. Ihminen on kuitenkin myös sosiaalinen olento, joka etsii yhteisöllisyyden, kanssakäymisen ja jakamisen tapoja ja muotoja. Yhteisöllisyys on merkityksellistä, sillä se, mihin kuulumme, muokkaa käsitystä itsestä ja omasta identiteetistämme. Voidaan jopa sanoa, että yksilöllisyyden ja oman minuuden perustana on se, että pystymme tunnistamaan omat yhteisösidoksemme. Yksilöä ei siis tule nähdä yhteisön vastakohtana, vaan on tärkeää huomata, että juuri yhteisöllisyys luo pohjan merkitykselliselle yksilöllisyydelle. Tämän takia ihmisen hyvinvointi ja kyky tehdä oman elämänsä kannalta oikeat päätökset vaatii sitä, että hän ottaa aktiivisesti osaa yhteisön toimintaan ja mieltää itsensä osaksi yhteisöä. (Mokka & Neuvonen 2006, 20, 55–56.)

4 VAPAAEHTOISTYÖN MOTIIVIT JA TIMANTTIMALLI

4.1 Motivaatioiden luokittelutapoja vapaaehtoistyön taustalla

Motivaatio vapaaehtoistyössä on kiinnostanut laajasti tutkijoita ja aiheesta löytyy paljon tietoa ja tutkimuksia. Miksi motivaation tutkiminen sitten on niin tärkeää puhuttaessa vapaaehtoistyössä? Yksinkertaistettuna ihmisen henkilökohtainen motivaatio on vapaaehtoistyön toteutumisen kannalta aivan ydinasioita. Lisäksi aihe on mielenkiintoinen tutkittaessa ylipäätään sitoutumista ja osallistumista nykyaikana. (Nylund & Yeung 2005, 83.)

Vapaaehtoistyön motiiveja voidaan jaotella erilaisilla tavoilla. Kontisen (2005) mukaan vapaaehtoistoiminnan motiivit voidaan jakaa esimerkiksi viiteen eri luokkaan, joita ovat 1) arvomotiivit, 2) oppimismotiivit, 3) itsearvostukseen liittyvät motiivit, 4) sosiaaliset motiivit ja 5) uramotiivit. Arvomotiivit vaikuttavat siihen, millaiseen vapaaehtoistyöhön ihminen lähtee mukaan. Mielekkyyden ja sitoutumisen kannalta on tärkeää, että vapaaehtoistoimintaa toteuttava taho edustaa sellaisia arvoja, joihin vapaaehtoinen voi samaistua. Oppimismotiiveihin voi kuulua halu oppia uutta vieraasta kulttuurista ja elämäntavoista tai esimerkiksi uuden kielen haltuun ottaminen. Itsearvostukseen liittyviä motiiveja ovat vaikkapa uusien kokemusten hankkiminen, maailmankuvan avartaminen ja oma henkinen kasvu. Sosiaalisiksi motiiveiksi voidaan ajatella kuuluvan uusien ystävien saaminen ja sosiaalisten verkostojen luominen. Uramotiivit vaikuttavat erityisesti niillä vapaaehtoisilla, jotka suunnittelevat uraa kansainvälisissä työtehtävissä. (Kontinen 2005, 41–42.)

Fee ja Karsaklian (2016, 102) luokittelevat puolestaan motivaatiot nelikentän avulla. Nelikentässä vapaaehtoisten motivaatiot on hahmotettu siten, että akseleina ovat individualistiset ja kollektiiviset sekä sosiaaliset ja ei-sosiaaliset motivaatiot. Tämä hahmotelma on hieman suppeampi kuin esimerkiksi motivaation timanttimalissa, mutta jos sitä tarkastelee yhdessä Rehbergin (2005) ulkomaille

lähteneiden vapaaehtoisten kolmen motivaation mallin rinnalla, antaa se jo paljon monipuolisemman näkökulman vapaaehtoisten motivaatioista.

Taulukko 1. Motivaatioiden luokittelua Feen ja Karsaklian mukaan (2013, 102)

individualistinen			
sosiaalinen	itseorientoitunut	hedonistinen	
	<ul style="list-style-type: none"> • omakuva • ”miten toiset minut näkevät?” • status • vapaaehtoisuuden suorat ja välilliset hyödyt 	<p>a. <i>hedonistinen nautinto (hedonistic usage motivation)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ammatillinen kokemus ja verkostot • taitojen oppiminen <p>b. <i>hedonistinen kulutuskokemus (hedonistic consumption experience)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uudet halutut kokemukset <p>c. <i>hedonistinen tunnemotivaatio (hedonistic feeling motivation)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • vapaaehtoistyön tekemisestä hyvä mieli 	ei-sosiaalinen
	mukautuvainen	itseään toteuttava	
	<ul style="list-style-type: none"> • halu kuulua ryhmään ja vapaaehtoisten yhteisöön • taipuminen ryhmän tahtoon • toive yhteenkuuluvuuden tunteesta paikallisten kanssa vapaaehtoistyökohteessa 	<ul style="list-style-type: none"> • halu antaa itsestään • halu tehdä hyvää • halu auttaa muita 	
	kollektivistinen		

Butt ym. (2017) ovat luoneet VFI:n (Volunteer Functions Inventory) pohjalta vapaaehtoisten motiivisuuntia kuvaavan ABCE-mallin. Se perustuu neljään funktionaaliseen suuntaan: kytkökset, henkilökohtaiset arvot ja uskomukset, urakehitys ja egoistiset motiivit. Kytöksmotiiveissa yksilöt ovat motivoituneita vapaaehtoistyöhön sosiaalisten suhteidensa takia. Kytöksmotivaatiot voidaan jakaa kahteen, motiivin sosialisointiin ja sosiaalisten suhteiden vahvistamiseen. Egoistisiin mo-

tiiveihin sisältyy itsetunnon suojeleminen ja parantaminen. Vastaavasti taas arvomotiivi kattaa arvojen ja henkilökohtaisten uskomusten lisäksi uskon organisaatioon ja altruismin. Altruistinen toiminta voi kuitenkin perustua omiin uskomuksiin ja tarpeisiin. Tähän motiiviin liittyvät myös organisaatiotekijät. Muun muassa organisaatiokulttuuri ja johtamiskäytännöt painottavat arvojen yhteydessä uskonnon merkitystä vapaaehtoisia motivoivana tekijänä. (Butt, Yu, Soomro & Acquardo 2017, 595–599.) Toisaalta taas Yeungin (2004) tutkimuksessa uskonnollisuus ei noussut merkittäväksi motiivitekijäksi, vaikka hän tutki kirkon vapaaehtoistyöntekijöitä. Hän kuitenkin toteaa, että uskonnollisuus voi vaikuttaa motivaation taustalla muun muassa arvojen muodossa. (Yeung 2004, 41–42.)

4.2 Osallisuus ja sitoutuminen

Osallisuus voidaan rinnastaa termeihin osallistuminen, osallistaminen ja valtaistaminen. Termi on yleistynyt käyttöön erilaisten EU-hankkeiden sekä erityisesti aktivointi- ja työllisyyspolitiikan myötä. Osallisuus tulee mieltää laajemmaksi kokonaisuudeksi kuin osallistuminen, sillä siihen liittyy myös vastuun ottamista asioista sekä sitoutumista. Osallisuudella on vaikutusta paitsi yksittäisten ihmisten, myös koko yhteiskunnan hyvinvointiin, sillä se mahdollistaa aktivoitumista ja toisaalta ehkäisee syrjäytymistä. Tärkeitä osallisuuden anteja vapaaehtoistyössä on sen tarjoama tunne siitä, että kuuluu johonkin yhteisöön, jossa itsellä on paitsi osallistumismahdollisuuksia, myös mahdollisuus vaikuttaa asioihin. (Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, 2005.) Vapaaehtoistyön tekemisellä on havaittu olevan useita positiivisia vaikutuksia yksilön koettuun hyvinvointiin ja terveyteen. Pitkäaikainen ja monipuolinen vapaaehtoistyö hyödyttää yksilön hyvinvointia eniten. (Piliavin & Siegl 2007, 450.) Lisäksi vapaaehtoistyöllä on havaittu olevan yhteys kognitiivisten taitojen lisääntymiseen (Infurna, Okun, Grimm 2016, 2266–2269).

Joskus saattaa käydä niin, että vapaaehtoistyön koordinaattorit tai toiminnasta muuten vastaavat tai sitä kehittävät tekijät tunnistavat vain osan motivaatioon vaikuttavista tekijöistä ja unohtavat ottaa huomioon esimerkiksi sen, millainen

vaikutus organisaation missiolla on vapaaehtoisten motivaatioon. Motivaatiotekijöiden tunnistaminen on tärkeää monestakin syystä, sillä näiden tietojen avulla voidaan vaikuttaa siihen, miten vapaaehtoinen saadaan sitoutumaan pitkäkestoisempaan työhön ja toisaalta, miten saadaan markkinoitua toimintaa uusille vapaaehtoisille. (Matsinen 2017, 8–9; Grimmin ja Needhamin 2012, 497.) Innostuminen ja sitoutuminen vapaaehtoistyöhön voi siis olla kiinni vahvasti siitä, tukevatko organisaation arvot omaa arvomaailmaa ja toisaalta myös siitä, millainen on sen hetkinen yhteiskunnallinen tila. Aiemmissa vapaaehtoistyötä koskevissa tutkimuksissa on haluttu nostaa esiin motiivit, jotka saavat ihmiset osallistumaan vapaaehtoistyöhön. Usein vapaaehtoisina toimineiden tärkeimpinä motiiveina oli halua auttaa ja toisaalta toive luoda vuorovaikutussuhteita. (Yeung 1999, 17.)

Vapaaehtoistyöllä on kaksi yhteiskunnallista tehtävää Riitta Mykkänen-Hännisen (2007) mukaan. Ensiksi se tarjoaa kansalaisille osallistumismahdollisuuksia ja toiseksi osallisuus vahvistaa yksilön ja yhteiskunnan välistä sidettä ja ehkäisee näin osaltaan syrjäytymistä. Varsinkin työttömälle tai eläkeläiselle osallistuminen vapaaehtoistyöhön voi muodostua erityisen merkittäväksi. Vapaaehtoistyö tarjoaa myös hyvinvointiyhteiskunnan palvelujärjestelmään lisäresurssin, koska avun ja tuen tarvisijoita on yhä enemmän. (Mykkänen-Hänninen 2007, 6.)

Osallisuus on kiinnittymistä hyvinvoinnin lähteisiin ja edellytyksenä on, että ihmisen elämä on hänen hallittavissaan ja hänellä on mahdollisuus ennakoida tulevaisuutta. Osallisuus syntyy vuorovaikutussuhteissa, mutta samalla tarvitaan mahdollisuus ottaa etäisyyttä välittömästä vuorovaikutuksesta, jotta voi tulla tietoiseksi omasta toiminnastaan ja tarvittaessa muuttaa sitä. (Isola ym. 2017, 18–19.) Vapaaehtoistyö voi olla erilainen tapa viedä eteenpäin kehitystä ja strategia parantaa ihmisten elämää. Muutos voidaan mahdollistaa siis ihmisten kautta. (Aked 2015, 12.) Osallisuustyötä voidaan tehdä paikallisesti, jolloin tavoitteena on edistää osallisuutta ja vahvistaa olemassa olevia rakenteita ihmisten lähiympäristössä. Vapaaehtoistyöllä mahdollistetaan eri yhteiskuntaryhmien tasa-arvoinen kohtaaminen sekä yhteistyö. Paikallisyhteisöissä on mahdollisuus luoda vastavuoroisia suhteita, jossa ihminen voi kokea olevansa hyväksytty, arvostettu ja pitää toimintaansa merkityksellisenä. (Isola ym. 2017, 38.)

Yeungin (2007) tutkimuksessa vapaaehtoisten sitoutumiseen liittyen oleellista on sykli antamisen ja saamisen välillä. Hän toteaa, että heti saamisen jälkeen toiseksi olennaisin sitoutumisen elementti on antaminen. Tällä tarkoitetaan sitä, että auttajan ja autettavan sekä antajan ja saajan rajat hälvenevät molempia palkitsevalla tavalla. Sitoutumisesta puhuttaessa on tärkeää tarkastella myös kokemusta läheisyydestä. (Yeung 2007, 160–163.)

Nylundin ja Yeungin (2005) mukaan moni voi lähteä innoissaan mukaan toimintaan, mutta vain ne, jotka kokevat toiminnan sosiaaliset suhteet antoisina, jatkavat mukana toiminnassa. Lisäksi tärkeässä roolissa on vapaaehtoisten johtaminen, mikä edesauttaa sitoutumista toimintaan. Usein sitoutuminen vapaaehtoistyöhön on monen pienen ja onnistuneen tekijän loppusumma. Onkin hankalaa sanoa, mikä takaa sitoutumisen parhaiten. Useat toimijat käyttävät palkitsemista yhtenä sitouttavana tekijänä vapaaehtoisten kohdalla. Se voi yhtä lailla olla esimerkiksi sanallista kiittämistä, mutta myös erilaisia tunnustuksia ja todistuksia sekä lahjoja, yhteisiä juhlia tai tapahtumia. Sitoutumista lisää myös se, että vapaaehtoinen tuntee työnsä merkitykselliseksi saaden siihen riittävästi tukea ammattilaisilta ja kykenee osallistumaan erilaisiin koulutuksiin, joita taustaorganisaatio järjestää. Monelle vapaaehtoiselle on tärkeää, että omat arvot kohtaavat sen tahon kanssa, johon vapaaehtoistyötä tekee. Myös toiminnan saama arvostus tai yhteiskunnallinen asema voivat vaikuttaa positiivisella tavalla sitoutumiseen. (Nylund & Yeung 2005, 104.)

4.3 Altruismi vapaaehtoistyössä

Altruismi on universaali ilmiö, jonka olemassaolo on tunnistettu yhtä kauan kuin ihmisten muukin käyttäytyminen. Altruismia löytyy kaikista yhteiskunnista, vaikka sen muoto vaihtelee. Altruismin vastakohtana toisessa ääripäässä on egoismi eli itsekkyyt. Yleisesti ottaen altruismin voidaan nähdä ilmaisevan ihmisen paikkaa yhteiskunnassa ja näin ollen olevan osa yhteiskuntaa. Ihmisen toiminta vuorovaikutuksessa on kytkeytynyt moraaliin joko moraalisesti hyväksyttävänä tai

moraalista harkintaa edellyttävänä tekona. Altruismi kytkeytyykin vastavuoroisuuteen. Egoismi ja hedonismi kietoutuvat motivaatiotasolla olennaisesti moraaliin ja tunteisiin, eikä niitä voida käsitellä erikseen. (Saari, Kainulainen & Yeung 2005, 31, 34–36.)

Pessi ja Oravasaari (2011, 72–73) toteavat, että altruismi on ennen kaikkea toiset huomioon ottavaa käyttäytymistä, jonka tavoitteena on toisen hyvinvointi ja huomioon ottaminen. Pyyteetöntä altruismia on kyseenalaistettu, mutta se ei poisulje auttajan sisäisiä palkkioita. Yksilötasolla voidaan löytää tekijöitä, jotka voivat ennustaa ihmisen taipumusta altruismiin. Yksilön altruistisia piirteitä voivat olla esimerkiksi terve itsetunto ja omakuva sekä sosiaaliset vuorovaikutustaidot ja mielentila. Näiden lisäksi yksilön altruistisiin piirteisiin vaikuttavat ympäristötekijät, joita voivat olla esimerkiksi yhteisön tiiviys sekä vuorovaikutukseen liittyvät elementit. Altruistisia yksilön piirteitä voivat olla myös perspektiivi toisiin ihmisiin, jolloin ei tehdä eroa ihmisten välillä minkään tekijän suhteen. Näihin yksilön piirteisiin voivat vaikuttaa lisäksi yksilön arvot ja moraalit. Altruisti auttaa kaikkia riippumatta ihonväristä, uskonnosta tai seksuaalisesta suuntautumisesta, mutta hän auttaa herkemmin samankaltaista autettavaa kuin hän on itse. (Pessi & Oravasaari 2011, 72–73.)

Äyräväinen, Piirainen, Lintunen ja Rantanen (2019, 4) tulivat tutkimuksessaan siihen tulokseen, että vapaaehtoistyö voi olla eläkkeelle jääneelle vapaaehtoistyöntekijälle yksi tärkeä osa oman hyvinvoinnin lisäämistä sekä itsensä kunnossa pitämisessä. Koskelainen (2017) toteaa myös, että altruismi tuottaa hyötyä myös tekijälle itselleen eikä toiminnan päämääränä ole hyödyn tavoittelu. Altruismi voidaan kuvata motivaation tilaksi, jonka päämääränä on toisten ihmisten hyvinvoinnin lisääminen. Usein ihminen auttaa niitä, jotka ovat hänelle läheisiä. Vapaaehtoistyössä tätä autettavien piiriä laajennetaan koskemaan myös sellaisia henkilöitä, joihin ei ole henkilökohtaista sidettä. Tällöin siis laajennetaan omaa yhteisöä ja auttamisen sädettä.

Leskinen (2011) toteaa, että suurin osa suomalaisista kannattaa ulkomaille tehtävää kehitysyhteistyötä ja osallistuu aktiivisesti kehitysyhteistyötä tekevien järjestöjen toimintaan (Leskinen 2011, 105). Pyyteettömässä altruismissa auttaja ei varsinaisesti hyödy auttamisesta, kun avun tarvitsija on kaukana ja auttajalleen tuntematon henkilö. Tästä huolimatta hän voi tuntea mielihyvää siitä, että auttaa apua tarvitsevia ihmisiä. (Koskelainen 2017, 190.)

4.4 Vapaaehtoistoiminnan motivaation timanttimalli

Anne Birgitta Yeungin (2005) vapaaehtoistyön timanttimallia voi käyttää avuksi vapaaehtoisten motiivien jäsentelyyn. Timanttimalli on rakentunut kiinnostuksesta ilmiöön ja sen tulkitsemiseen. Näin ollen vapaaehtoisuuden motivaation timanttimalli palvelee ilmiötason motivaatiotarkastelussa. Vapaaehtoisen henkilökohtaisen toiminnan ja kokemusten merkitykset ovat vapaaehtoisuuden ymmärryksen lähteenä. (Nylund & Yeung 2005, 89–91, 104–124.) Motivaatio näyttelee valtavaa roolia ihmisten käytöksessä. Motivaatio toimii siis vaikuttavana tekijänä, jonka vuoksi ihminen käyttäytyy ja toimii niin kuin toimii. (Yeung 2004, 32.)

Vapaaehtoistoiminnan motivaation timanttimalli on alun perin rakennettu Suomen evankelisluterilaisen kirkon tai sen kirkollisten yhdistysten vapaaehtoisten haastatteluiden pohjalta. Haastateltavat ovat kuitenkin olleet keskenään hyvin erilaisia toimijoita ja heidän seurakunta-aktiivisuutensa on ollut hyvin eritasoista. Yeung (2005) valitsi kirkon vapaaehtoistyön tutkimuskohteeksi, jotta hän pääsi tutkimaan nimenomaan arvoja ja uskonnollisuutta vapaaehtoistoimintaan liittyen. (Nylund & Yeung 2005, 105–108.)

Taulukko 2. Vapaaehtoistoiminnan timanttimalin motivaatioteemat (Yeung 2005, 124–125).

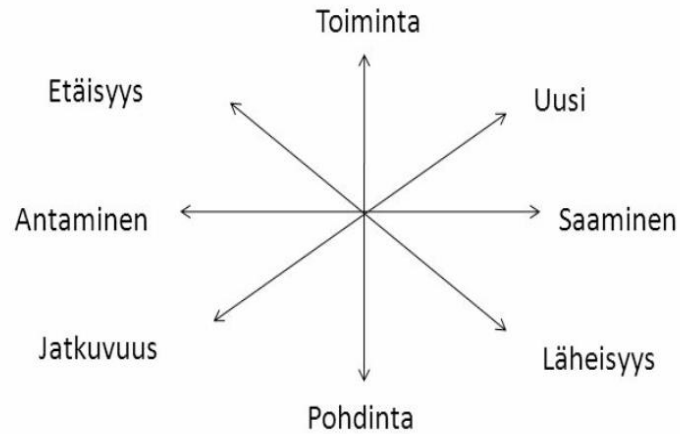
Ulottuvuus	Ääripään motiivit	Välimotiivit	Ääripään motiivit
Saaminen-antaminen	Saaminen - Itsensä toteuttaminen - Henkilökohtainen hyvinvointi - Toimintamuotojen palkitsevuus - Emotionaaliset palkinnot - Ryhtiä ajankäyttöön - Työkokemus	Saaminen-antaminen - Keskinäinen apu - Hyvä mieli - Antamisen kautta saaminen - Henkilökohtainen kasvu	Antaminen - Erytistarpeet - Halu auttaa - Altruistinen luonne - Toive auttamishalun leviämisestä - Vastavuoroinen, sosiaalinen tuki - Elämänkokemukset
Jatkuvuuden etsintä	Jatkuvuus - Aihepiirin tuttuus - Positiiviset kokemukset - Elämäntutku - Identiteetti - Jatke palkkatyölle - Hyvinvoinnin ja jaksamisen ylläpito		Uuden etsintä - Uuden teeman kiinnostavuus - Vastapaino - Laajennusta elämäntutkuun - Uuden oppiminen - Oma muutos
Etäisyys-läheisyys	Etäisyys - Joustavuus - Epäbyrokraattisuus - Yhteistoiminta, riittävä etäisyys		Läheisyys - Ryhmään kuuluminen - Uusien ihmisten tapaaminen - Ryhmähenki - Sanallinen vuorovaikutus - Toiminnan sosiaalisuus - Sosiaalisen vuorovaikutuksen edistäminen
Pohdinta-toiminta	Pohdinta - Arvot taustana - Roolimallit - Oma henkinen kasvu - Omien asioiden läpikäynti	Pohdinta-toiminta - Arvot toimintaan - Evankelion tikanava - Hengellinen välikappale - Hengellisyys toiminnassa	Toiminta - Vapaa-ajan täyttämisen - Toiminnallisuus - Organisoitintapa

Yeungin (2005) vapaaehtoisten motiivien timanttimali pohjautuu haastatteluai- neistoon ja tavoitteena on ymmärtää vapaaehtoistojen motiiveja ja koke- muksia. Timanttimalissa on neljä ulottuvuutta, joiden ääripäät ovat toistensa vas- takohtia. Taulukossa 2. on kuvattu vapaaehtoistoiminnan timanttimalin eri moti- vaatioulottuvuuksia. Ulottuvuuksien ääripäiden motiivit on listattu omiin sarakkei- siinsa ja kahdessa ulottuvuudessa näiden ääripäiden väliin on vielä listattu väli- motiivit. Vapaaehtoistoiminnan timanttimalia voidaan käyttää pohjana vapaaeh- toisten reflektoinnille, keskusteluille ja palautteelle. Vapaaehtoistyön motivaation timanttimalissa kuvataan vapaaehtoisuuteen kuuluvia sekä omaan itseensä että muihin kohdistuvia motiiveja. Nämä motivaatiot eivät ole toisensa poissulkevia.

Vapaaehtoisten motiivien selvittäminen on jokaisen yhdistyksen ja järjestön intresseissä, sillä vapaaehtoisten motivointi on monen järjestön elinehto. (Yeung 2004, 40–41; Nylund & Yeung 2005, 95,105–108, 83; Geiser, Okun & Grano 2014, 4.)

Yeungin (2005) mukaan timanttimallassa on kahdeksan merkitysyksikköä eli timantin kulmaa. Timanttimallassa motiivit muodostavat limittäin kahdeksankulmaisen kokonaisuuden, jossa on neljä ulottuvuutta, jotka muodostavat erilaisia kokonaisuuksia. Timanttimallassa motivaation neljä ääripäätä kuvaavat vapaaehtoistoimijuuden ulospäin suuntautuneisuutta ja toiset neljä ovat puolestaan suuntautuneet enemmän kohti vapaaehtoistoimijaa itseään. Itsestä poispäin suuntautuneita piirteitä ovat uudet sosiaaliset piirit ja toiminnot sekä uudet sisällöt ja toisille antaminen. Näiden ikään kuin vastapareina ovat piirteet, jotka ovat enemmän kohdistuneet vapaaehtoistyöntekijän omiin sisäisiin pohdintoihin, mietteisiin, tuttujen teemojen jatkuvuuteen ja itselle saamiseen. Timanttimallin vastapareja ovat saaminen–antaminen, toiminta–pohdinta, läheisyys–etäisyys sekä uuden etsintä–jatkuvuus. Timanttimalli pyrkii ilmaisemaan yksilötasolla laajasti vapaaehtoisten näkemyksiä ja kokemuksia vapaaehtoistyöstä. Sitä pystytään hyödyntämään myös vapaaehtoisille itselleen tuomaan näkyväksi yksittäisen vapaaehtoistyöntekijän motivaatioelementtejä. (Nylund & Yeung 2005, 105–108.)

Vapaaehtoistoiminnan motiivit – timanttimalli (Yeung 2004)

Kuvio 1 Vapaaehtoistoiminnan motiivit -timanttimalli (Yeung 2004)

Timanttimallin avulla pyritään ymmärtämään yksilön kokemuksia ja merkityksiä vapaaehtoistyöhön osallistumisessa sekä löytämään yhteneväisyyksiä motiiveista osallistumisen takana. Timanttimallin ensimmäinen ulottuvuus valottaa sitä, mitä tarkoitetaan, kun puhutaan auttamisesta ja antamisesta vapaaehtoistyön motiiveina. Saaminen–antaminen-ulottuvuudessa vapaaehtoistyötä tekevä usein ajattelee, että auttaessa toisia saa itselleen erilaisia merkityksen ja tarpeellisuuden kokemuksia. Toteuttamalla omia kiinnostuksen kohteita ja antamalla näin toisille jotakin, saa itselleen positiivista mieltä sekä tyytyväisyyttä ja iloa. Tärkeää monelle on se, että tuntee olonsa tärkeäksi, että juuri minua tarvitaan. (Nylund & Yeung 2005, 120–121.)

Toinen ulottuvuus kuvastaa sitä, miten motivaatio voi ilmentää uuden uran tavoittelua tai toisaalta kytkeytyä tuttuuteen ja jatkuvuuteen. Tässä ulottuvuudessa tarkastellaan siis motivaatioita asteikolla jatkuvuus–uuden etsintä. Aihepiirin tuttuus toimii motivaattorina mukaan lähtemiselle. Lisäksi se, että aikaisemmin tehdyssä vapaaehtoistyössä on tullut positiivisia kokemuksia, rohkaisee ihmisiä mukaan vapaaehtoistyöhön tai jatkamaan pidemmän aikaa samassa tehtävässä. Toisaalta vapaaehtoistoiminta tällä ulottuvuudella arvioituna on monella työn jatke

tai korvike. Näin monet kokevat, että voivat ylläpitää omaa aktiivisuuttaan, oli muu elämäntilanne mikä hyvänsä. Jatkuvuuden toisessa ääripäässä oleva uuden etsintä puolestaan kertoo siitä, että ihmiset hakevat uusia kiinnostavia työmuotoja, jotka ovat täysin toisenlaista, mihin esimerkiksi omassa työssä on totuttu. Joillakin vapaaehtoistyö saattaa toimia porttina aloittaa uudella uralla, kun on ensin päässyt kokeilemaan, sopiiko kyseinen työ itselle. (Nylund & Yeung 2005, 107–113.)

Etäisyys–läheisyys-motivaatioulottuvuudessa, joka on kolmas motivaatioulottuvuus, haetaan työstä joustavuutta ja sitä, ettei se ole niin kovin byrokraattista ja strukturoitua. Etäisyydellä haetaan myös etäisyyttä arkeen ja jopa omaan lähipiiriin. Toisaalta tässä ulottuvuudessa toisessa ääripäässä on läheisyyden motivaatio, joka antaa mahdollisuuden kuulua osaksi jotakin ryhmää, jossa saa mahdollisuuden tutustua uusiin ihmisiin. Näiden kautta on mahdollisuus sanalliseen vuorovaikutukseen sekä kokemukseen yhteishengestä, jonka osa kokee merkittävänä sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämisessä. (Nylund & Yeung 2005, 113–117.)

Neljäs timanttimallin motivaatioulottuvuus on pohdinta–toiminta. Tähän sektoriin kuuluvat arvot, jotka toimivat vapaaehtoistyön taustana. Vapaaehtoistyö voi parhaimmillaan mahdollistaa omien arvojen toteuttamista toiminnassa. Tästä hyvänä esimerkkinä toimivat hengelliset arvot. Vapaaehtoistyö voikin osalle tarjota myös paikan omien henkilökohtaisten asioiden läpikäynnille. Ulottuvuuden toisessa päässä on toiminta. Toiminnallisuus kuvastaakin usein vapaaehtoistyön sisältöä. Osa hakee siitä täytettä ja sisältöä omassa elämässä olevan vapaa-ajan täyttämiseen. Usein esimerkiksi eläkkeelle siirtyminen herättää ajatuksen siitä, että aikaa voisi hyödyntää juuri vapaaehtoistyöhön. (Nylund & Yeung, 2005, 113–117.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia vapaaehtoisten kokemuksia kansainvälisestä vapaaehtoistyönjaksosta. Tavoitteena oli kerätä tietoa siitä, mikä motivoi kansainvälisessä vapaaehtoistyössä olleita henkilöitä vapaaehtoistyöhön. Tavoitteena oli lisäksi tutkia sitä, mikä saa vapaaehtoisen sitoutumaan vapaaehtoistoimintaan juuri Suomen Lähetysseurassa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat prosessin aikana seuraavat asiat:

1. Minkälaisia olivat vapaaehtoisten kokemukset vapaaehtoistyöstä ulkomailla?
2. Mikä motivoi osallistumaan vapaaehtoistyöhön ulkomailla?
3. Miten saada ihmiset sitoutumaan Suomen Lähetysseuran kautta tehtävään vapaaehtoistyöhön?

Olemme työssämme pyrkineet selvittämään mahdollisia kehittämiskohtia Lähetysseuran vapaaehtoistoimintaan liittyen. Tavoitteena onkin, että tämä opinnäytetyö lisäisi keskustelua kansainvälisestä vapaaehtoistyöstä sekä kehittäisi kansainvälistä vapaaehtoistyötä osaltaan eteenpäin.

6 TUTKIMUSMENETELMÄT

6.1 Laadullinen tutkimus

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston tieteellinen kriteeri on laatu, ei määrä. Laadulliseksi tutkimukseksi voidaan sanoa mitä tahansa tutkimusta, jossa ei ole käytetty tilastollisia menetelmiä tai määrällisiä keinoja. Määrällisten numeroiden sijaan käytetään sanoja ja lauseita. Aineisto toimii apuvälineenä siihen, että saadaan käsitteellistä ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. (Eskola & Suoranta 2008, 13–19, 45–46.) Nojasimme tutkimuksessamme vahvasti motivaation timanttimaliteoriaan, jota hyödynnettiin aineiston analyysissä. Tuomi ja Sarajärvi (2013) toteavat, että laadullisessa tutkimuksessa onkin yhtä tärkeää tukeutua teoriaan kuin määrällisessäkin tutkimuksessa (Tuomi & Sarajärvi 2013, 17–20).

Laadullisen tutkimuksen ideana on jonkin uuden ja ennen havaitsemattoman, uusien jäsennysten ja merkitysten tai ennen kuvailemattomien inhimillistä todellisuutta ymmärtävien tapojen löytäminen (Ruusuvuori, Nikander, & Hyvärinen 2010, 16). Tietoja voidaan kerätä kvalitatiivisesti, mutta analyysi voidaan tehdä sekä kvalitatiivisesti että kvantitatiivisesti. Näin analyysit täydentävät toisiaan. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittava joukko on yleensä pieni. Tutkittavien valinta on tärkeää, koska tutkitaan jotain tiettyä ilmiötä syvemmin ja sellaisten ihmisten näkökulmasta, jotka kokemuksiltaan tietävät aiheesta eniten. (Hennink, Hutter & Bailey 2011, 16, 84–85.)

Laadullisella tutkimuksella pyritään nostamaan tuloksista esiin sellaisia yksityiskohtia, joiden avulla on mahdollista ymmärtää johtopäätöksien merkityksiä. Laadullisessa tutkimuksessa tyypillistä on aiheen kuvaileminen ei niinkään mittaaminen ja tutkimusta käytetäänkin paljon esimerkiksi mielipiteiden ja näkökulmien selvittämiseksi. Laadullisella tutkimuksella pyritään toisin sanoen tutkimaan syvällisemmin käsiteltävää aihetta ja saamaan selville tietoja ihmisten motivaati-

osta, asenteista ja ajattelutavoista. Vaikka tämä auttaa ymmärtämään tutkimuskysymyksiä syvemmin, se myös tekee tuloksista vaikeampia analysoida. Laadullinen tutkimus toimii parhaiten sellaisissa tilanteissa, joissa halutaan selvittää henkilöiden subjektiivisia kokemuksia, ja joissa kohteena on ihminen. Laadullisessa tutkimuksessa ei siis ole mahdollista saada tilastollisesti yleistävää tietoa. (Kylmä & Juvakka 2007, 16, 22; Hirsjärvi & Hurme 2011, 43.)

6.2 Aineistonkeruun menetelminä teemahaastattelu ja lomakekysely

Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelujen avulla, mikä on tyypillistä laadulliselle tutkimukselle sekä sähköisellä SurveyPal-kyselyllä, mikä on määrälliselle tutkimukselle tyypillisempi. Haastattelut tehtiin keväällä 2020 ja sähköinen lomakekysely oli avoinna neljä viikkoa maaliskuussa 2020. Lomakekyselyn avulla keräitimme esimerkiksi vapaaehtoisten perustietoja kuten keski-ikä ja koulustausta. Lomakekysely toimi myös tukena haastattelumateriaalille, joten saimme sitä kautta kerättyä lisäksi motivaation ja kokemuksiin liittyvää aineistoa. Tutkimusote opinnäytetyössä oli siis laadullinen, jota täydennettiin määrällisellä tutkimusotteella. Laadullisen tutkimuksen käyttö opinnäytetyössämme oli meille selkeä valinta, sillä tutkimme vapaaehtoisten kokemuksia ja motiiveja.

Keräämämme haastatteluaineisto saatiin Suomen Lähetysseuran Felm Volunteer -vapaaehtoistyön jaksolle osallistuneelta neljältä vapaaehtoiselta. Haastattelujen toteutukseen haasteita toi koronaviruksen aiheuttama pandemia ja sen myötä Suomessa vallinnut poikkeustilanne. Päätimme tilanteen ja haastateltavien toiveiden mukaisesti toteuttaa haastattelut joko virtuaalisesti tai puhelimitse kasvokkain tapaamisen sijaan. Kaksi teemahaastattelua toteutettiin Skype-ohjelman kautta, yksi haastattelu puhelimitse sekä yksi henkilö vastasi kysymyksiin sähköpostitse sekä puhelimitse. Haastatteluun osallistuneet olivat olleet ulkomaan jaksolla yhden tai useamman kerran.

Ennen haastattelujen aloittamista ja lomakekyselyn julkaisemista tutkimuksen haastattelurunko sekä lomakekysely testattiin haastatteluharjoituksella. Testihaastattelun jälkeen teimme haastattelurunkoon ja lomakekyselyyn muutoksia. Lisäksi yhteistyökumppanimme Suomen Lähetysseura antoi lomakekyselystä kommentteja, joiden pohjalta teimme lopulliseen julkaistavaan kyselyyn tarvittavat muutokset.

Haastattelua käytetään useimmiten laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä. Teemahaastattelu voidaan rakentaa joko siten, että se on täysin strukturoitu paitsi kysymysten myös tutkimuksen toteutuksen osalta. Tällöin halutaan saada vastaus jokaiseen kysymykseen tiettyjen valmiiksi annettujen vaihtoehtojen sisällä ja ennalta määrättyssä järjestyksessä. Teemahaastattelu on mahdollista toteuttaa myös avoimemmin puolistrukturoidusti, jolloin vastaaja saa omin sanoin kuvailla kysyttyä aihetta tai jättää jotain kohtia vastaamatta. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 74–75.)

Haastattelua ei tule valita pohtimatta sen sopivuutta kyseisen ongelman ratkaisuun. Haastattelun etuna voidaan pitää sitä, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla sekä vastaajaa myötäillen. Haastattelun etuna on myös se, että vastaajiksi suunnitellut henkilöt saadaan yleensä mukaan tutkimukseen. Haastateltavat on mahdollista myös tavoittaa myöhemmin, jos on tarpeen täydentää aineistoa tai halutaan tehdä esimerkiksi seurantatutkimusta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 194–195.)

Teemahaastattelu aineistonkeruun menetelmänä valikoitui opinnäytetyön menetelmäksi jo varhaisessa vaiheessa. Teemahaastattelu oli meille molemmille tuttu menetelmä ja tuntui luontevalta toteuttaa opinnäytetyössämme. Hirsjärvi ja Hurme (2011) toteavat, että suomalaisessa sosiaali- ja käyttäytymistieteellisessä tutkimuksessa on käytetty hyvin paljon haastattelumenetelmää. Haastateltavalla on haastattelussa enemmän mahdollisuuksia tulkita kysymyksiä sekä toisaalta haastattelijalla on mahdollisuus motivoida haastateltavaa tilanteessa. Sisällöllisesti haastatteleamalla voidaan saada esiin paljon sellaista, mikä esimerkiksi jäisi pimentoon käytettäessä itse täytettävää lomakekyselyä. Haastattelussa on kui-

tenkin myös huonoja puolia. Esimerkiksi anonymiteetin takaaminen ei onnistu samoin kuin lomakekyselyä käyttämällä. Lisäksi lomakkeiden etu on se, että aineiston käsittely on huomattavasti nopeampaa kuin haastatteluaineiston purkaminen ja analysointi. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 7, 30, 36.)

Hirsjärven ja Hurmeen (2011) mukaan teemahaastattelulle on olennaista, että haastateltava saa siinä äänensä kuuluviin. Lähtökohtana on, että yksilön kaikkia kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan tutkia, eikä se edellytä tiettyä kokeellisesti aikaansaattua yhteistä kokemusta aiheesta. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48, 47–48.) Myös Eskola ja Suoranta (2008) toteavat, että teemahaastattelussa kerätyn aineiston voidaan nähdä edustavan haastateltavien puhetta itsessään. He perustelevat tätä sillä, että se on muodoltaan niin avoin, että vastaajalla on mahdollisuus puhua vapaamuotoisesti. Tarkkojen kysymysten sijaan teemahaastattelussa syvennyttään ennalta määriteltyihin teemoihin ja niiden pohjalta nouseviin asioihin ja ajatuksiin. Teemat ovat samat kaikissa haastattelussa ja perustuvat tutkimuksen viitekehykseen. Teemahaastattelun tavoitteena on antaa haastateltavan oman äänen kuulua ja vastaukset perustuvat haastateltavien omiin kokemuksiin. (Eskola & Suoranta 2008, 64–65, 86–87.)

Tyypillisesti laadullinen aineisto on haastatteluaineistoa, joka on tavallisesti nauhoitettu ja sitten purettu eli litteroitu puhutusta tekstistä tekstinkäsittelyohjelmalla. Tutkijalle on hyötyä, jos hän oppii jo melko varhaisessa vaiheessa ruudulta lukutaidon eli oppii lukemaan näyttöpäätteeltä paperin sijaan. (Rantala 2001, 90–91.) Opinnäytetyön haastatteluaineisto kerättiin puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla, mikä antoi haastatteliijoille tietyn vapauden, ja tuo haastateltavien äänen kuuluviin. Haastattelussa kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta esittämisjärjestys voi olla erilainen riippuen haastattelun kulusta. Väärinymmärrysten välttämiseksi muotoilimme tutkimuskysymykset mahdollisimman selkeiksi. Haastattelutilanteissa tarkensimme kysymyksiä tarpeen mukaan. Kysyimme luvan haastattelujen nauhoittamiseen haastateltavilta. Haastattelut kestivät 30 minuutista 70 minuuttiin. Yhteensä nauhoitettua aineistoa oli 185 minuuttia. Nauhoitettu aineisto litteroitiin.

Halusimme luoda lomakekyselystä riittävän selkeän ja ytimekkään, jotta saisimme vastauksia mahdollisimman monelta vapaaehtoiselta. Selkeyden ja käsittelyn vuoksi kysymykset numeroitiin juoksevasti. Kysymyksissä käsiteltiin samoja teemoja kuin haastatteluissa. Lomakekyselyssä oli kaikkiaan 14 kysymystä ja ne oli jaoteltu kolmeen eri kategoriaan, jossa kunkin eri kategorian kysymykset olivat omalla sivullaan. Ensimmäinen kategoria käsitteli vastaajan taustatietoja kuten tämänhetkistä elämäntilannetta ja koulutustaustaa. Taustatietojen yhteydessä kysyimme, kuinka monta kertaa vastaaja on ollut vapaaehtoistyössä ulkomailla Suomen Lähetysseuran kautta ja millaisissa kohteissa hän on työskennellyt. Toisessa kategoriassa keskityttiin motiiveihin ja arvoihin. Tässä osiossa käytettiin monivalintavastauksia, mutta toisaalta vastaajilla oli myös mahdollista avata vastauksiaan avoimissa kentissä. Tämän osion vastaukset antoivat meille mielenkiintoista vertailumateriaalia esimerkiksi motivaation timanttimalliin, jonka avulla pystyimme havainnoimaan niitä tekijöitä vapaaehtoistoimintaan lähdön taustalla, jotka ovat olleet tärkeitä esimerkiksi organisaation valinnan ja kokonaisvaltaisen kokemuksen kannalta. Kolmas kategoria keskittyi arviointiin ja sitoutumiseen ja se oli teknisesti toteutettu samalla tavalla kuin kategoria kaksi. Kolmannesta kategoriasta saamien vastausten perusteella pystyimme tekemään arvioita vapaaehtoistoiminnan toimivuudesta ja toisaalta kehittämistarpeista Suomen Lähetysseuralle.

6.3 Aineiston analyysi

Opinnäytetyössämme käytettyä lähestymistapaa voidaan kuvailla abduktiiviseksi, kun yksittäisestä asiasta on pyritty yleistävään tulokseen (Eskola & Suoranta 1998, 83). Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen analyysi ovat erilaisia keinoja tuottaa laadullisesta aineistosta raakahavainnot yhdistäviä havaintoja. Koska havaintoyksiköitä on hyvin pieni määrä, on syytä pysyttäytyä kokonaan kvalitatiivisessa analyysissä. (Alasuutari 2011, 241.) Laadullisessa tutkimuksessa sisällönanalyysistä voidaan puhua perusanalyysimenetelmänä. Sen voi erotella kolmeen pääkategoriaan: aineistolähtöiseen eli induktiiviseen, teorialähtöiseen eli

deduktiiviseen sekä näiden välimuotoon, teoriaohjaavaan analyysiin. Aineistolähtöisen analyysin vaiheet ovat aineiston pelkistäminen eli redusointi, ryhmittely eli klusterointi sekä yleiskäsitteiden muodostaminen eli abstrahointi. Erona aineistolähtöiseen analyysiin teorialähtöisessä analyysissä yleiskäsitteet tulevat suoraan teoriasta. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä edetään aineiston ehdolla, mutta huomionarvoista on, miten aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 91, 95–99, 117.)

Tässä opinnäytetyössä käytetään teoriaohjaavaa analyysimallia, sillä aineiston analyysi pohjautuu valmiiseen, aikaisemman tiedon perusteella luotuun kehykseen, mutta jättää kuitenkin väljyyttä nostaa tuloksia kehyksen ulkopuolelta. Aineistolähtöisessä analyysissä käsitteet luodaan aineistosta, kun teoriaohjaavassa ne tuodaan valmiina etukäteen tiedettyinä. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 117.) Teoreettinen kehys tämän työn taustalla on Yeungin (2004) vapaaehtoistoiminnan motivaation timanttimalli, jota mukailten olemme edenneet aineistonkeruuvaiheessa kysymyksenasetteluna sekä tulosten myöhemmässä analyysissä.

Opinnäytetyömme analyysi perustuu Tuomen ja Sarajärven malliin sisällönanalyysistä. Sisällönanalyysin tarkoituksena on löytää tekstistä juuri se asia, mihin tutkimuksessa on haluttu vastaus. Siinä kuvataan litteroitujen haastattelujen sisältö sanallisesti eli aineistolähtöisesti. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää laadullisessa tutkimuksessa. Se voi samanaikaisesti olla sekä väljä teoreettinen kehys, että yksittäinen metodi. Ensimmäisessä vaiheessa kuunnellaan ja litteroidaan haastattelut, joiden perusteella on valikoitu, mikä aineistossa on kiinnostavaa. Tämän jälkeen aineistosta on nostettu ne asiat, jotka ovat opinnäytetyön kannalta olennaisia. Kolmannessa vaiheessa aineisto on teemoiteltu. Tämä tarkoittaa sitä, että aineisto on konkreettisesti jaettu ja ryhmitelty erilaisten teemojen alle. Neljännessä analyysin vaiheessa on kirjoitettu yhteenveto, joka perustuu teemoitteluun sekä esille tulleisiin käsitteisiin. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 91–93, 105–109.)

Osa aineiston sisällöstä oli erittäin yksiselitteisiä ja selkeitä järjestää timanttimallin mukaisesti motiiviteemoihin, mutta osa aineistosta olivat osittain päällekkäin ja haasteellisempia sijoittaa tietyn timanttimallin otsikon alle. Jotkin aineiston sisällöt

olisi voinut sijoittaa jopa kolmeen eri timanttimaliin sarakkeeseen. Jouduimme miettimään tarkkaan kriteerit, joilla luokittelimme eri elementtejä. Saaminen–antaminen teeman alle sijoittamamme elementit oli selkeä löytää, mutta osaa jouduimme useamman kerran pohtimaan ja siirtämään eri teemojen alle. Haastattelujen sekä lomakekyselyn analyyseissä esiintyi motiiveja jokaisesta timanttimaliin ulottuvuudesta. Opinnäytetyössä tutkittiin motivaation lisäksi kuitenkin myös sitoutumista ja kokemuksia, joita ei ole voitu sijoittaa motivaation timanttimaliin teoreettiseen kehykseen.

Lähdimme luokittelemaan Word-tekstinkäsittelyohjelmalla litteroitua tekstiä Excel-taulukkoon alkuperäisen ilmaisun mukaan. Aineistoa teemoitellessa olemme käyttäneet värikoodeja, joiden avulla on nostettu aineistoista oleelliset kohdat eri väreillä taulukkoon. Tämän jälkeen olemme tiivistäneet nostetut kohdat. Tiivistyksen jälkeen yhdistimme samankaltaisia pelkistettyjä sanoja eli pelkistyyksiä sekä ajatuskokonaisuuksia allekkain. Tutkimuskysymyksiin löytyi aineistosta yhteensä 86 pelkistystä. Taulukko 3. kuvaa esimerkin alkuperäisilmaisun pelkistyksestä.

Taulukko 3. Alkuperäisilmauksesta pelkistykseen

ALKUPERÄINEN ILMAISU	PELKISTYS
"Juu kyllä. Että kyllä mä ihan, ihan näitä jaksoja, mä olen ollut ihan tyytyväinen. Sanotaan, että sillä tavalla, että, kun sä menet jonkun järjestön kautta se on hyvin turvallista. Että tuota kaikki on, kuitenkin on järjestetty. Sulla on asunto, työpaikka ja kaikki näin. Se on hyvin helppoa, se on hyvin helppoa lähtee."	Helppo lähtee, iso organisaatio, turvallinen
"Haluaa olla tukemassa sitä kristillisen sanoman eteenpäin viemistä, mut et kokonaisvaltaisesti et just se et koulu-tus ja kaikki kokonaisvaltaisesti."	Henkilökohtainen kokemus, sitoutuminen ja arvot vapaaehtoistyön taustalla

Tiivistyksen ja yhdistelyjen jälkeen aloimme miettiä syntyneille samankaltaisille pelkistyksille alaluokkia. Pelkistykset klusteroitiin eli ryhmiteltiin, minkä jälkeen muodostimme sopivia otsikkoja eli alaluokkia. Alaluokat nimesimme sisällöstä nousseella kuvaavalla otsikolla. Samankaltaiset pelkistetyt alaluokat yhdistimme yläluokiksi. Tämän jälkeen yhdistimme yläluokista pääluokat. Keräsimme toiseen sarakkeeseen samaa asiasisältöä sisältäviä virkkeitä pelkistettynä ja karsittuna sekä käytimme värikoodausta, jonka avulla lajittelimme aineistoa. Ryhmittelyssä hyvä tapa on myös tuoda esiin aineistosta nousseita sitaatteja tai aineistosta voidaan koota tiiviitä kertomuksia (Eskola & Suoranta 1998, 176). Taulukossa 4 kuvataan esimerkki, miten pelkistetyistä ilmaisista muodostui alaluokka.

Taulukko 4. Pelkistetyistä ilmaisista alaluokiksi

PELKISTYS	ALALUOKKA
-Vapaaehtoistyö pakolaisten kanssa jatkuu muun organisaation kautta. -On osallistunut/käynyt kertomassa vapaaehtoisjaksostaan eri paikoissa kuten seurakunnassa. -Osallistuminen Lähde liikkeelle -perhdytykseen asiantuntijan roolissa. -Jumalanpalveluksessa puhuminen	-Vapaaehtoistyön jatkuvuus
-Henkilökohtainen kokemus. -Sitoutuminen ja arvot vapaaehtoistyön taustalla. -Suvaitsevaisuus -Suomen Lähetysseuran tunnettavuus ja luotettavuus -Kristillinen arvopohja. -Pitkäaikainen haave	-Arvot ja sitoutuminen vapaaehtoistyön taustalla

Analyysin seuraavassa vaiheessa, kun olimme päässeet kaikkien kolmen tutkimuskysymysten osalta ryhmittelyssä vaadittavalle tasolle, yläluokista muodostui pääluokkia, jotka yhdistimme ja nimesimme kuvaavalla tavalla. Nostimme avainsanat ja -lauseet aineistosta mukailien Yeungin (2005) vapaaehtoistyön motivaatioteorian motiiveja. Nämä lauseet ja sanat yhdistimme sitä vastaavan timanttimallin sakaran mukaisesti. Taulukossa 5. esitetään esimerkki, kuinka pääluokat ryhmittäivät timanttimallin eri ulottuvuuksiin.

Taulukko 5. Ryhmittelystä ja pääluokkien muodostamisesta

PÄÄLUOKKA (saaminen–antaminen)	PÄÄLUOKKA (toiminta–pohdinta)	PÄÄLUOKKA (läheisyys–etäisyys)	PÄÄLUOKKA (uuden etsintä–jatkuvuus)
<u>Hyödyksi oleminen</u> -auttamisen kautta saatu hyvä mieli -henkilökohtainen kasvu -halu auttaa -altruistinen luonne elämäkokemukset -henkilökohtainen hyvinvointi	<u>Arvot</u> -toiminnallisuus -arvot taustalla -oma henkinen kasvu -arvot yhteneväiset omien arvojen kanssa -hengellisyys toiminnassa -evankeliointikannava -vapaa-ajan täyttäminen	<u>Osallisuus</u> -ryhmään kuuluminen -uusien ihmisten tapaaminen -toiminnan sosiaalisuus -yhteisöllisyys -sosiaalinen vuorovaikutus -epäbyrokraattisuus -turvallisuus	<u>Uudet kokemukset ja henkinen kasvu</u> -positiivisen kokemukset -identiteetti -jatke palkkatyölle/eläke -elämänpiirin laajeneminen -oma sisäinen muutos -uudet asiat ja uuden oppiminen -uteliaisuus ja avoimuus

Yllä olevassa taulukossa on havainnollistettu, miten olemme poimineet aineistosta avainsanat- ja lauseet pääluokkien alle. Olimme erityisesti kiinnostuneita löytämään aineistosta samankaltaisuuksia suhteessa kuhunkin Yeungin (2005) motivaatioteemaan. Halusimme havainnoida, mitkä teemat nousevat vahvimmin esille sekä huomioida nouseeko jotakin oleellista esille valittujen teemojen ulkopuolelta.

Motivaatioteemojen lisäksi saimme aineistosta nostettua kaksi muuta pääteemaa, joita olivat sitoutumiseen vaikuttavat tekijät sekä vapaaehtoisjakson kokonaisvaltaiseen kokemukseen liittyvät asiat. Tulosten analysoimisessa käytetyn laadullisen tutkimusotteen lisäksi analysoinnissa käytettiin ristiintaulukointia. Ristiintaulukoinnilla voidaan selkeästi havainnollistaa kahden muuttujan välisiä riippuvuuksia. Jos riippuvuutta ilmenee, pyritään päättämään, että onko havaittu riippuvuus niin suurta, että voidaan otaksua sen esiintyvän myös perusjoukossa. Ristiintaulukoinnilla voidaan löytää mielenkiintoisia havaintoja muuttujien välillä, mutta voidaan myös todeta, että havaittu riippuvuus johtuu satunnaisvirheestä. (Metsämuuronen 2011, 357; Heikkilä 2014, 14.)

Ristiintaulukointi sopii myös aloittelevan tutkijan työvälineeksi, jos määrällisistä tutkimusmenetelmistä on vähän kokemusta. (Metsämuuronen 2011, 358.) Olemme valinneet laadullisen lähestymistavan pääasialliseksi tutkimusotteeksi ja pyrimme syventämään aineistosta saatavaa tietoa käyttämällä myös kvantitatiivista menetelmää, jolla haluttiin saada suuntaa-antavaa tilastollista tietoa seuraavista asioista:

- millaisia syitä vapaaehtoisilla oli vapaaehtoisjaksolle lähtemiseen ja miten esimerkiksi perehdytyksen kokemus vaikutti vapaaehtoisten tyytyväisyyteen.
- vaikuttiko kokemus työn merkityksellisyydestä siihen, suosittelisiko vapaaehtoinen kokemusta muille.
- muuttiko vapaaehtoisjakso vapaaehtoisen arvomaailmaa ja oliko vapaaehtoisjaksolla tähän merkitystä.
- antoiko vapaaehtoisjakso vapaaehtoiselle uusia ajatuksia ja valmiuksia omaan elämään liittyen.

Näitä osioita analysoitiin ristiintaulukoinnilla (crosstabs) sekä keskiarvolla, jonka avulla saadaan usean muuttujan yhteisvaikutuksen summa. Keskiarvojen tarkastelulla haluttiin testata sitä, oliko toisistaan riippumattomien ryhmien välillä eroja ja olivatko erot tilastollisesti merkittäviä. Koska määrällinen kyselyaineisto oli pieni (N=16), ei sen perusteella kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä pystytty tekemään. Haastatteluaineistolla tätä puutetta pystyttiin kuitenkin kompensoimaan. Määrällisen ja laadullisen aineiston yhdistämisen perusteella tutkimusasetelmaa voidaan kutsua aineistotriangulaatioksi. Muuttujien välisten yhteyksien tarkastelussa käytettiin ristiintaulukointia ja yksisuuntaista varianssianalyysia (ANOVA).

7 VAPAAEHTOISTEN KOKEMUKSET JA MOTIIVIT

7.1 Taustatietoja

Lomakekyselyyn osallistui 16 henkilöä, joista yli puolet (57,2 %) oli 18–45-vuotiaita. Seuraavaksi suurin ryhmä lomakekyselyyn vastanneista oli 46–65-vuotiaita (21,4 %) ja yli 65-vuotiaita oli 21,4 %. Vastajat olivat keskimäärin hyvin koulutettuja. Vastajista oli 81 % käynyt alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon ja 19 %:lla oli ylioppilas- tai ammatillinen koulutus. Vastajista suurin osa (63 %) oli ollut kansainvälisenä vapaaehtoisena yhden kerran ja 25 % vastajista oli ollut vapaaehtoisena kaksi kertaa. Kolmetoista prosenttia oli ollut vapaaehtoisena neljä kertaa. Kansainväliset vapaaehtoisjaksot olivat suuntautuneet pääsääntöisesti Aasiaan (80 %). Afrikassa vapaaehtoisena oli ollut puolet vastajista (50 %) ja Etelä-Amerikassa 6 % vastajista. Näissä tuloksissa on mukana yksittäisen vastaajan kaikki ulkomaanjaksot, joten yksi vastaaja on voinut olla sekä Aasiassa että Afrikassa toteuttamassa vapaaehtoisjaksoaan. Yli puolet (56 %) vastajista oli työssäkäyviä ja he asuivat pääkaupunkiseudulla. Haastatteluun puolestaan osallistui neljä henkilöä, joiden taustatietoja emme keränneet.

Halusimme selvittää vapaaehtoisten kokemuksia sekä sitä, mikä heitä motivoi ulkomailla tehtävään vapaaehtoistyöhön. Lisäksi tavoitteena oli selvittää, miten saada ihmiset sitoutumaan Suomen Lähetysseuran kautta tehtävään vapaaehtoistyöhön. Olemme analysoineet aineistoamme siten, että yhdistelemme osi-
oissa niin haastattelumateriaalia kuin sähköisen lomakekyselyn tuloksia. Tulokset olemme jakaneet neljään ryhmään mukailen motivaation timanttimal-
lia. Nämä ryhmät ovat hyödyksi oleminen, arvot vapaaehtoistyön taustalla, osallisuus sekä uudet kokemukset ja henkinen kasvu. Tämän lisäksi olemme koonneet viimeiseen kappaleeseen vapaaehtoisjakson jälkeiseen aikaan liittyviä huomioita.

7.2 Hyödyksi oleminen

Timanttimalin saaminen–antaminen-ulottuvuuksien avulla selvitetään, mitä vapaaehtoistoiminta antaa vapaaehtoisille. Näiden ulottuvuuksien alle liittyvät ajatukset hyödyksi olemisesta ja muiden auttamisesta. Yksinkertaistettuna näihin ulottuvuuksiin kiteytyy ajatus antamisen kautta saamisesta. Kaikki haastateltavat pitivät vapaaehtoistyötä ja ulkomailla tekemäänsä vapaaehtoisjaksoa tai -jaksoja erittäin tärkeänä osana elämäänsä, vaikka kokemus ei olisikaan vastannut täysin odotuksia. Lisäksi puolet haastateltavista kuvasi vapaaehtoistyön olevan keskeinen osa heidän identiteettiään, jopa siinä määrin, että se määrittelee keitä he ovat. Motiivina vapaaehtoistyön tekemiseen toimii se, että seuraa jotain, joka on itselle todella tärkeää ja pääsee näin ollen toteuttamaan itseään. Vapaaehtoisjaksoon liittyi myös kaikilla haastatteluun osallistuneilla oivallus siitä, että vapaaehtoinen on kohdemaassa oikeastaan itse saamassa ja oppimassa. Eräs haastateltava kuvasi asiaa näin:

Ehkä mä en ihan suoraan ajatellut, että minä pelastan maailman mut joku sellanen et tää on jotain ihan hirveen tärkeätä mitä menen tekemään ja sit mä niinku tajusin, et voi hyvänen aika, mä olin vaan oppimassa siellä.

Nämä vapaaehtoiset, jotka tiedostivat vapaaehtoisjakson olleen merkittävästi omaa oppimista, olivat samalla työstäneet ajatuksia itsestä yleisesti sekä vapaaehtoisen roolissa. Eräs haastateltavista totesi oppineensa ja saaneensa matkultalaisina vapaaehtoisjaksoltaan suvaitsevaisuutta ja kehonkielen tulkitsemista. Hän totesi, että jos ei ole yhteistä kieltä, kehonkielen tulkitsemisen osaaminen on silloin tärkeässä roolissa.

Ehkä osaan paremmin suhtautua toisiin ajatteleviin ihmisiin ja oppinut enemmän suvaitsevaisuutta... ja tää kehonkieli ja joo siinä oon kehittynyt. (...)Mutta kyllä on auttanut siis, kyllä silmät aukee hyvin paljon, tosiaankin, kun sä oot ulkomailla ja sun pitää sopeutua ja näin.

Vapaaehtoisjakso parhaimmillaan on siis ollut vastavuoroista toimintaa vapaaehtoistyöntekijän ja paikallisen yhteisön välillä, eikä niin, että vapaaehtoinen on ollut

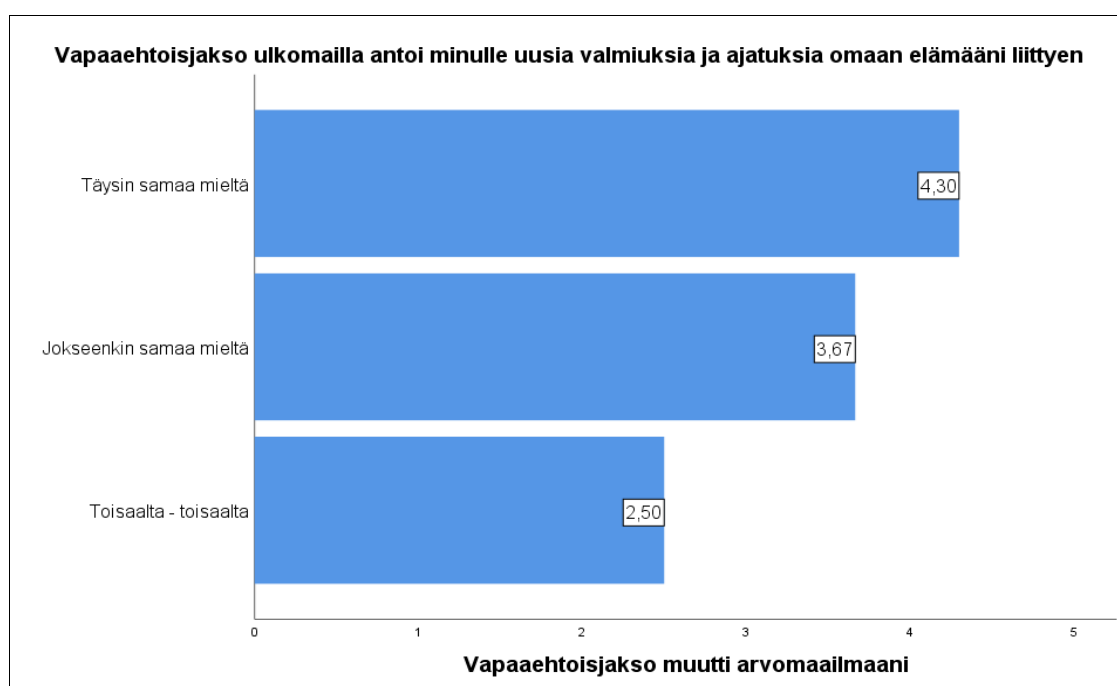
vain auttajan roolissa. Kaikki haastateltavat kertoivat vapaaehtoistyön ulkomailla kiinnostaneen siksi, että he halusivat auttaa, olla hyödyksi ja tehdä hyvää. Lomakekyselyyn osallistuneista täysin samaa mieltä oli 62,5 % vastanneista ja loput vastaajista, 37,5 % olivat hekin lähes samaa mieltä. Motiiveina nousivat esille emotionaaliset palkinnot; se että tunsii olevansa tarpeellinen ja hyödyksi ja pystyi tekemään toisille hyvää. Toisaalta hyödyksi olemisen kautta vapaaehtoinen voi tuntea itsensä osalliseksi johonkin tärkeään, mikä tuottaa niin ikään mielihyvää ja pitää mukana vapaaehtoistoiminnassa.

Kaikilla lähtijöillä olikin toiveena, että tehtäväkuvat olisivat etukäteen kaikille osapuolille selviä, ja että pääsisi oikeasti tekemään jotakin hyödyllistä kohdemaassa. Kaikilla kokemus ei kuitenkaan ollut pelkästään positiivinen, mikäli kohteessa ei ollut mietitty valmiiksi tehtäviä, joissa vapaaehtoista voisi hyödyntää. Lomakekyselyyn vastaajista vain vajaa kolmannes (31,3 %) oli täysin samaa mieltä siitä, että he kokivat työnsä kohdemaassa merkitykselliseksi. Haastateluissa nousi esille saman tyyppisiä kokemuksia. Haastateltavista puolelle kokemus ei ollut vastannut mielikuvaa ja he totesivat, että kohteessa ei päässyt oikein tekemään sellaisia ”oikeasti hyödyllisiä työtehtäviä, jotta olisi ollut järkevää lähteä toiselle puolelle maapalloa”. Yksi haastateltava totesi: ”Mä silloin laitoin kyllä Lähetysseuralle niin kuin palautteen, että ei pitäis lähettää sinne, jos ei oo ihan mitään tekemistä.”

Saimme aineistostamme paljon sisältöä tähän ulottuvuuspariin, mikä on yhtenevä Yeungin (2005) tutkimustuloksiin Suomen evankelisluterilaisen kirkon vapaaehtoisista. Hän kuvaa tutkimuksessaan saaneensa lähes kolmanneksen motivaation elementeistä saaminen–antaminen-ulottuvuuteen. (Nylund & Yeung 2005, 104–109.)

7.3 Arvot vapaaehtoistyön taustalla

Kysyimme lomakekyselyssä, miten kansainvälinen vapaaehtoisjakso oli muuttanut vapaaehtoisen arvomaailmaa. Analysoimme tuloksia ristiintaulukoinnilla. Pääsääntöisesti suurin osa vastaajista (87 %) oli sitä mieltä, että ajanjaksolla oli ollut merkitystä oman arvomaailman avartumiselle ja ajanjakso on antanut heille uusia ajatuksia ja valmiuksia. Kuitenkin 13 % vastaajista ei ollut sitä mieltä, että vapaaehtoisjakso olisi antanut heidän elämäänsä uusia valmiuksia tai ajatuksia. Tämä korreloi positiivisesti ($F 3,67^*$) sen kanssa, kuinka kansainvälinen vapaaehtoisjakso koettiin. Ne henkilöt, jotka kokivat, ettei vapaaehtoisjakso muuttanut heidän arvomaailmaansa juurikaan, näkivät kokemuksen vähemmän positiivisesti kuin ne, jotka olivat saaneet uusia valmiuksia omaan elämäänsä.

Kuvio 2. Vapaaehtoisjakson vaikutus omaan elämään ja arvoihin

Arvot ovat keskiarvoja asteikolla 1–5, jossa 1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin samaa mieltä, 3=Toisaalta samaa mieltä, toisaalta eri mieltä, 4=Jokseenkin samaa mieltä ja 5=Täysin samaa mieltä.

Timanttimallin ulottuvuuspareissa toiminta–pohdinta pohditaan vapaaehtoistointia muun muassa arvojen kautta. Lisäksi tämä timanttimallin ulottuvuus kuvaa sitä, että esimerkiksi tyhjäksi koetun ajan täyttäminen vapaaehtoistyöllä voi toimia motiivina. Haastatteluista sekä lomakekyselystä käy monista vastauksista ilmi, että Suomen Lähetysseura on usealla ollut mukana elämässä jo ihan lapsista saakka. Moni ajatteli olevansa lähetysseuralainen ja kuuluvansa siten yhteisöön. Kolmetoista prosenttia lomakekyselyyn vastanneista kuitenkin toivoi vielä enemmän voivansa kokea itsensä osaksi yhteisöä.

Lähetysseurasta on tullut tuttu järjestö. Toisaalta haluaisin kuvata itseäni lähetysseuralaiseksi, mutta koen että en voi niin puhua, jos olen tehnyt siellä yhden harjoittelun. Olisi hienoa, jos ilmapiiri tukisi kuitenkin sitä, että näin olisi itsestään mahdollista puhua.

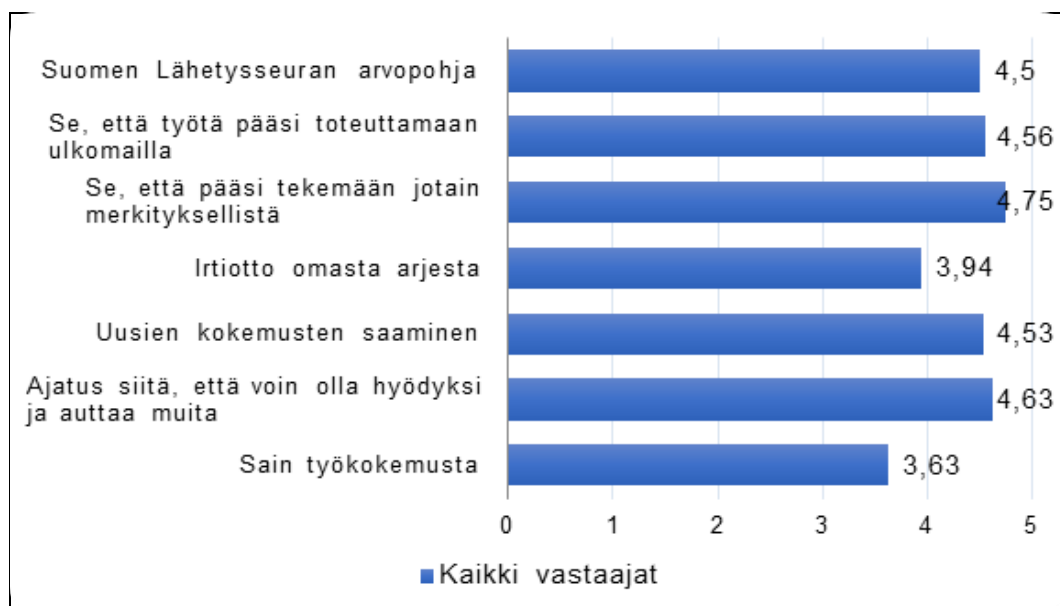
Merkittävää oli se, että suurin osa (87,5 %) toiminnassa mukana olleista vapaaehtoisista koki jakavansa saman arvopohjan Suomen Lähetysseuran kanssa. 12,5 %:lle saman arvopohjan jakaminen ei ollut niin tärkeää. Haastateltavista kaksi oli sitä mieltä, että saman arvopohjan jakaminen oli ehtona vapaaehtoiseksi lähtemisessä. Arvoihin ja toimintaperiaatteisiin sitoutuminen sekä saman mission jakaminen vaikuttivat myös siihen, että vapaaehtoistyöhön sitouduttiin pitkiksi ajoiksi.

Haastateltavista kolme oli ollut toiminnassa mukana useita vuosikymmeniä. Vapaus toteuttaa itseään sekä se, että vapaaehtoistyöstä ei maksettu palkkaa, koettiin hyväksi asiaksi. Vapaaehtoistyön miellettiin olevan harrastuksenomaista ja vapaata ja mahdollistavan sellaista, mikä oli vastaajille itselleen tärkeää ja omien arvojen mukaista toimintaa. Yksi vastaajista myös kertoi, että on oikeastaan tehnyt omat uravalinnat sitä silmällä pitäen, mistä olisi hyötyä tulevaisuudessa vapaaehtoistyössä. Näin ollen suunnitelmallisuuden ja sitoutumisen vapaaehtoistyöhön voidaan katsoa olleen erittäin pitkäjänteistä.

Mulla aika nuoresta pitäen, sanotaan että 16 -vuotiaasta, ehkä ollut ajatus lähetystyöstä, ja aina ollut jotenkin kiinnostus kansainvälisiä asioita kohtaan, ja työtehtäviä ja tota sit opiskeluaikana tai oikeestaan ammatinkin valitsin ajatuksella, että opettajana vois mennä ympäri maailmaa... Et se on semmonen niinku pitkä jatkumo. Et on haikutunut koko ajan siihen suuntaan.

Vapaaehtoistyöhön sitoutumiseen vaikuttavana tekijänä moni vastaajista piti, kuten aiemmin mainitsimme, oleellisena sitä, että on voinut jakaa sekä allekirjoittaa Suomen Lähetysseuran arvomaailman. Hengellisyys oli usealla vastaajalla yksi tärkeimmistä arvoista, mikä vaikutti siihen, että Suomen Lähetysseura tuntui omimmalta taustaorganisaatiolta tehdä vapaaehtoistyötä. Kaikki eivät kuitenkaan olleet toiminnassa mukana hengellisistä lähtökohdista, vaan esimerkiksi ystävän suosituksista. Varsinkin iäkkäämmät vastaajat kokivat, että heille ei ollut tarjolla montakaan vaihtoehtoa organisaatioista, jotka lähettävät ulkomaille.

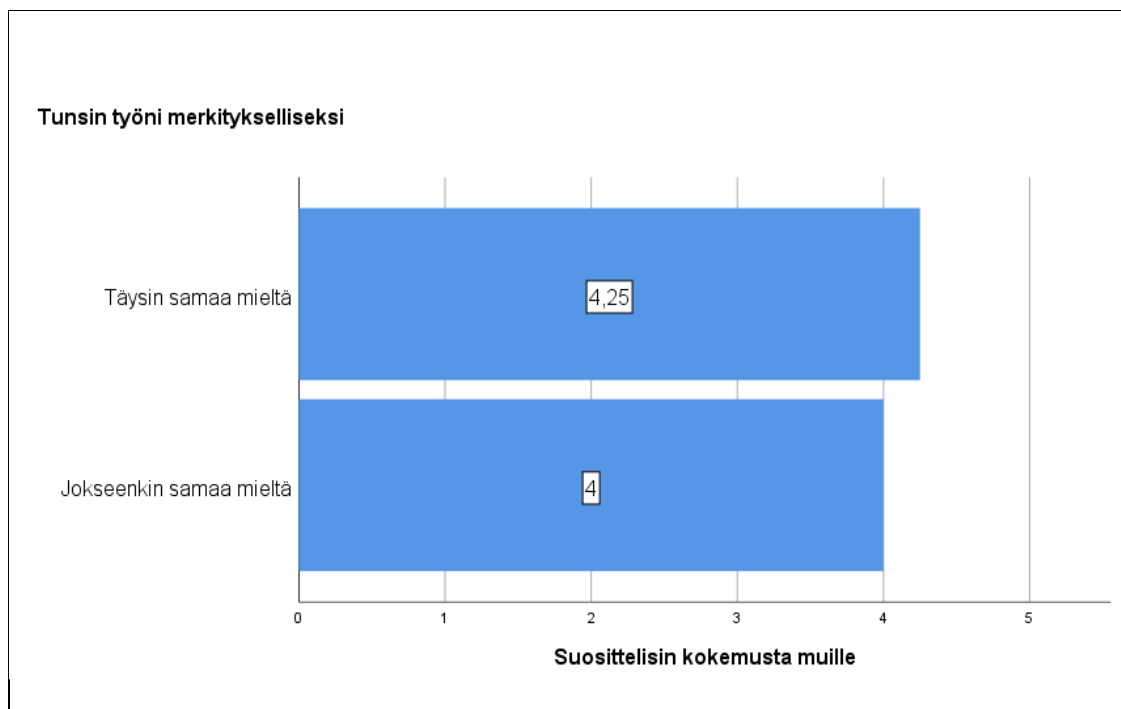
Ristiintaulukoinnin avulla analysoitiin lomakekyselyn tuloksista sitä, mitkä olivat olleet syitä vapaaehtoisjaksolle lähtemiseen. Tulokseksi saatiin, että tärkeintä oli se, että pääsi tekemään jotain merkityksellistä työtä. Tämä sai korkeimman keskiarvon 4,75 ja seuraavaksi tärkeimpänä pidettiin sitä, että voi olla hyödyksi ja saa mahdollisuuden auttaa muita (keskiarvo 4,63). Lähes kaikki vastaajat pitivät myös tärkeänä sitä, että työtä pääsi tekemään ulkomaille (keskiarvo 4,56).

Kuvio 3. Arvojen ristiintaulukointia

Oheisessa kuviossa 3 on yhteenveto lomakehaastattelun tuloksista keskiarvolla ilmaistuna omien arvojen muuttumisesta kansainvälisen vapaaehtoisjakson jälkeen. Arvot ovat keskiarvoja asteikolla 1–5, jossa 1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin samaa mieltä, 3=Toisaalta samaa mieltä, toisaalta eri mieltä, 4=Jokseenkin samaa mieltä ja 5=Täysin samaa mieltä.

Ristiintaulukoinnilla analysoitiin sitä, oliko kansainvälinen vapaaehtoisjakso ollut merkityksellinen vapaaehtoiselle sekä olisiko hän valmis suosittelemaan kansainvälistä vapaaehtoistyötä Suomen Lähetysseuralla muille. Pääsääntöisesti vastaajista oli sitä mieltä, että ajanjaksolla tehty työ oli ollut merkityksellistä (keskiarvo 4,25 %). Kuitenkin osa vastaajista suhtautui pienellä varauksella kansainvälisen vapaaehtoistyön suositteluun toisille henkilöille. Varauksellinen suhtautuminen korreloi positiivisesti ($F=4,20^*$) sen kanssa, miten oma kansainvälinen vapaaehtoistyön jakso koettiin.

Kuvio 4. Vapaaehtoistyön merkityksellisyys

Arvot ovat keskiarvoja asteikolla 1–5, jossa 1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin samaa mieltä, 3=Toisaalta samaa mieltä, toisaalta eri mieltä, 4=Jokseenkin samaa mieltä ja 5=Täysin samaa mieltä.

Kansainvälisessä vapaaehtoistyössä olleiden kokemus työn merkityksellisyydestä korreloi voimakkaasti sen kanssa, suosittaleeko vastaaja kansainväliseen vaihtoon lähtemistä toisille ($F=4,20^*$). Samojen arvojen jakaminen sekä ison organisaation luoma turva ja toisaalta pitkä kokemus kentältä tekevät Suomen Lähetysseurasta yhden halutuimmista järjestöistä toteuttaa vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoisille on ollut tärkeää se, että tietää kenen palveluksessa on ja millaisia arvoja lähettävä taho edustaa sekä miten laajasti Suomen Lähetysseura työtä maailmalla toteuttaa. Puolet haastateltavista toi esiin myös muiden tahojen toteuttamaa hyvää työtä ja he toimivatkin monen organisaation alaisuudessa. Eräs haastateltava kuvaa valintaansa näin:

Näen että muutkin järjestöt tekee tosi hyvää työtä. Ehkä sitä on itse vähän turvallisuuden hakuinen. Ja mä aattelin, että kun tää on tämän iso järjestö niin näil on hyvät organisaatiot ja niillä on pitkä kokemus ja laaja kokemus ja ne tietää miten asioita kannattaa tehdä ja ne pystyy niinku auttamaan eri tilanteissa. Et se on semmonen yks, no tää on suurin ja turvallinen, turvallisin ehkä vaihtoehto.

Suomen Lähetysseura pitää tärkeänä vapaaehtoisten turvallisuutta ja tarpeen vaatiessa vapaaehtoiset kutsutaan takaisin kotimaahan, mikäli turvallisuuskriteerit eivät toteudu. Lisäksi Suomen Lähetysseuran toiminnan pitkä historia, jo vuodesta 1860, on omiaan lisäämään luotettavuutta. Vaikka valtaosa vastaajista korosti uskonnon merkitystä yhteisenä arvona taustaorganisaation kanssa, ei se kuitenkaan ole edellytys vapaaehtoistyöhön osallistumisessa Suomen Lähetysseurassa.

7.4 Osallisuus ja sitoutuminen

Epäbyrokraattisuus ja ryhmään kuuluminen sekä muut sosiaalisten kontaktien merkitykseen liittyvät tekijät kuvastavat timanttimallin läheisyys-etäisyys -ulottuvuuksia. Toimintaan sitoutuminen on yhteydessä hyviin sosiaalisiin kontakteihin sekä sanalliseen vuorovaikutukseen (Nylund & Yeung 2005, 113–115).

Onnistuneessa vapaaehtoisjaksossa vapaaehtoistyöntekijä koki olevansa tervetullut ja arvostettu työyhteisössä sekä tekemässään työssä. Jos vuoropuhelu ja vuorovaikutus on ollut molemmin puoleista, vapaaehtoistyön kokemus on ollut silloin myös positiivinen. Sillä on ollut myös vaikutusta, kuinka henkilö on otettu vapaaehtoistyön paikassa vastaan. Myös pidempiaikaisia ystävyyssuhteita saatiin luoda kohteessa. Yksi haastateltava kertoo kokemastaan vastaanotosta näin:

Ja sanoinkin, että olin tosi kiitollinen, että mut otettiin vastaan, vaikka mä lähden kohta, niin jaksatte tutustua silti, että hei kuka sä oot? Mä arvostin sitä kyllä. Että otettiin mukaan siihen yhteisöön.

Kolme kuukautta on haastava aika olla vapaaehtoisena maailmalla. Se on toisaalta tarpeeksi pitkä aika, jotta ehtii päästä hieman sisälle työtehtävään ja toisaalta myös yhteisöön, mutta kuitenkin lyhyt aika, jotta voisi rakentaa mitään kovin pitkiä ihmissuhteita tai muita työhön liittyviä rakenteita. Tämä vaatii niin vapaaehtoistyöhön lähtevältä kuin vastaanottavalta taholta heittäytymistä ja uskallusta lähteä toimimaan täydellä teholla heti jakson alusta saakka.

Puolet haastateltavista toi esille matkustelun, joka tarkoitti heidän kohdallaan uuden etsintää ja etäisyyden ottamista omaan elämään. Vapaaehtoistyö ulkomailla antoi sopivan hengähdystauon omasta arjesta ja mahdollisti irtioton turvallisessa ympäristössä ulkomaille. Lomakekyselyn vastaajista 25 % oli jo siirtynyt työelämästä eläkkeelle ja haki vapaaehtoistyön kautta uusia kokemuksia sekä yhteisöjä omaan elämäänsä. Kun aikaa oli vapautunut arjessa, vapaaehtoistyön kautta oli mahdollista kokea itsensä tarpeelliseksi ja oman työpanoksensa hyödylliseksi työyhteisössä. Lomakekyselyn avoimeen kysymykseen aiheesta on todettu muun muassa näin:

Halusin "loiventaa" eläkkeelle jäämisen tuskaa yli 40 vuoden työrupeaman jälkeen. Yksityisyrittäjänä työ ei ole vain työtä vaan elämäntapa. Oli suuri muutos tulossa elämään eläköitymisen myötä.

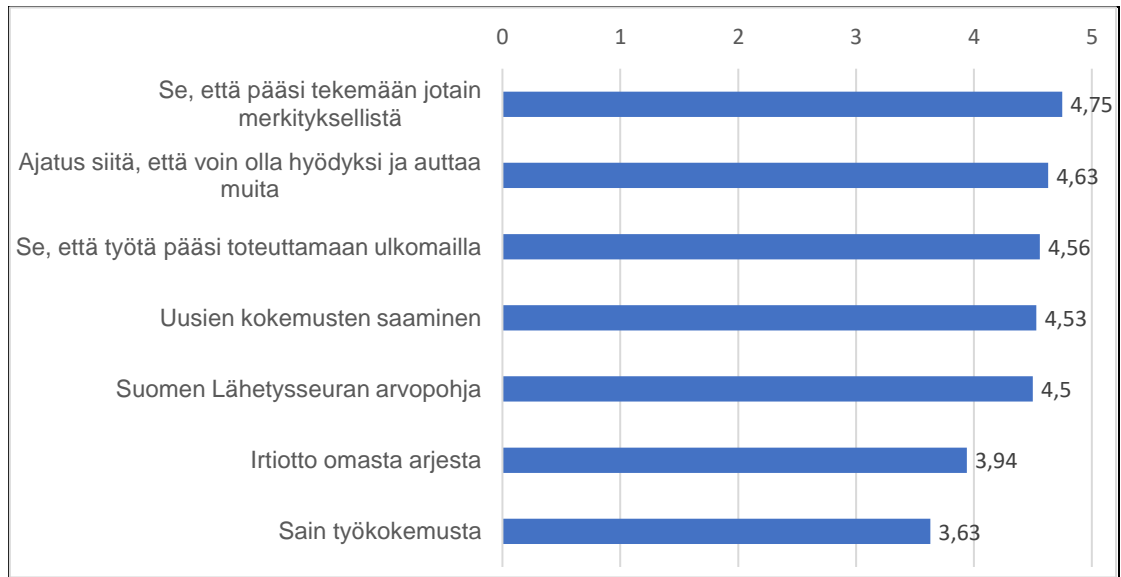
Kaiken kaikkiaan vapaaehtoisjakson kokonaisvaltaiseen kokemukseen vaikutti niin palautteen saaminen kuin toisaalta myös lähettävälle organisaatiolle palautteen antaminen rakentavalla tavalla. Vapaaehtoistyöhön lähteminen ulkomaille,

jopa toiselle puolelle maailmaa, on suuri päätös, jota joissain tapauksissa henkilö oli harkinnut vuosia. Pelkkä alkunostus ei kuitenkaan riitä, vaan lisäksi on oltava omia motiiveja, taloudellisia resursseja sekä valmius koulutukseen osallistumiseen. Vapaaehtoistyötä harkitseville kansainvälisten vapaaehtoisen kokemusten jakaminen voi innostaa ja antaa motivaatiota sekä rohkeutta toteuttaa oma unelma vapaaehtoistyöstä. Felm Volunteer -ohjelman Lähde liikkeelle -koulutusjaksolla tai vaikka omassa seurakunnassa on voitu kuulla vapaaehtoisten tarinoita omista kokemuksistaan. Kahdelle haastateltavalle tämä toimi sysäyksenä lähteä aikoinaan kokeilemaan vapaaehtoistyötä ulkomailla.

7.5 Uudet kokemukset ja henkinen kasvu

Mikäli henkilö on aiemmin tehnyt vapaaehtoistyötä ja saanut sieltä positiivisia kokemuksia, alentaa se osallistumiskynnystä lähteä uudelleen vapaaehtoistoimintaan. Tässä uuden etsintä–jatkuvuus-ulottuvuudessa motivaatioon vaikuttavia tekijöitä ovat myös aihepiirin tuttuus sekä se, että toimimalla vapaaehtoistyössä voi ylläpitää omaa hyvinvointiaan. Uusien asioiden oppiminen ja oman elämänpiirin laajentaminen kuuluvat timanttimallassa tähän ulottuvuuteen. Vapaaehtoisena pääsee työskentelemään jonkin yleishyödyllisen yhteisön hyväksi sekä pääsee tutustumaan uudenlaisiin työtehtäviin, työympäristöön ja kulttuureihin.

Ristiintaulukoinnilla analysoitiin sitä, miten positiivisena vapaaehtoisjakso ulkomailla koettiin. Osa vastaajista oli kriittisiä kotimaan valmennuksen suhteen. Vastaajista ainoastaan viidennes (19 %) oli perehdytykseen täysin tyytyväisiä. Varauksellinen suhtautuminen korreloi positiivisesti ($F=3,56^*$) sen kanssa, miten koko kansainvälinen vaihto koettiin. Ne, jotka olivat varauksellisia kotimaassa tapahtuneeseen perehdytykseen, näkivät kokemuksen vähemmän positiivisena kuin ne, jotka olivat kotimaan perehdytykseen täysin tyytyväisiä. Haastatteluai-
neistossa kriittisyys ilmeni esimerkiksi siinä, että kohdemaasta ja olosuhteista ei ollut kerrottu tarpeeksi perehdytyksessä. Osa vastaajista koki, ettei ollut vapaaehtoisena pystynyt asennoitumaan tarpeeksi hyvin kohdemaan alkeellisiin olosuhteisiin.

Kuvio 5. Syyt vapaaehtoisjaksolle lähtemiseen.

Kuvion 5 arvot ovat keskiarvoja asteikolla 1–5, jossa 1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin samaa mieltä, 3=Toisaalta samaa mieltä, toisaalta eri mieltä, 4=Jokseenkin samaa mieltä ja 5=Täysin samaa mieltä. Kansainvälisessä vapaaehtoisuudessa olleiden kokemus korreloi erittäin voimakkaasti sen kanssa, oliko vastaaja halukas lähtemään uudestaan ($F=38,50^{***}$) ja suosittaleeko vastaaja kansainväliseen vaihtoon lähtemistä toisille ($F=5,91^*$).

Oma aktiivisuus kohdemaahan tutustumisessa etukäteen oli suotavaa ja siihen kannustettiin myös koulutuksissa. Yksi haastatelluista kertoi hieman toisenlaisen kertomuksen siitä, miten hän oli saanut tukea ennen lähtöä.

Ennen sitä lähtöö, mä yhdessä seurakunnassa kävin ... ja yks ihminen sano siinä jotenkin, et hän näkee et Jumala halua rohkasta sua, et se homma on niinku sukka, et sopii niinku sukka jalkaan. Ni yhtälailla toi tehtävä sopii sulle. Ja sit mua huvitti. Mulla oli just sellanen olo siellä. Et eihän se sukkakaan aina reiätön ole, mut se sopi siihen jalkaan tosi hyvin. Et mulle toi tehtävä sopi tosi hyvin.

Haastatteluista ja lomakekyselyn aineistosta nousi esiin, että lähtijät olivat aktiivisesti haastatelleet edellisiä kohteen vapaaehtoistyöntekijöitä, joilta saivat oleellista tietoa kohdemaan olosuhteista sekä toisaalta työtehtävistä. Perehdytyksen voidaan katsoa vaikuttavan niin vapaaehtoisjakson kokonaisvaltaiseen kokemuk-

seen kuin myös sitoutumiseen. Suurin osa oli joko täysin tai lähes täysin tyytyväisiä perehdytykseen sekä kotimaassa (75,1 %) että kohdemaassa (81,3 %). Kuitenkin osa toivoi vielä enemmän aikaa käytettävän kohdemaassa perehdyttämiseen. Perehdytykseen kuuluvaa Suomen Lähetysseuran organisaation avaamista pidettiin erittäin tärkeänä, jotta lähtijä ymmärtää kokonaiskuvan niin vapaaehtoistyöstä kuin lähetystyöstä. Asiaa pohdittiin myös laajemmin, ja vastauksissa kävi ilmi esimerkiksi se, että vapaaehtoisilla on hyvin erilaiset taustat ja sitä kautta valmiudet lähteä esimerkiksi toiselle puolelle maapalloa kehitysmaahan toteuttamaan vapaaehtoistyötä. Perehdytys Suomessa on sama kaikille riippumatta kohteesta, ja on ymmärrettävää, että kohdemaat ovat täysin erilaisia. Perehdytykseen paikan päällä ulkomaan kohteessa pitääkin haastateltavien mukaan panostaa enemmän.

Uusien kokemusten saaminen sekä oma henkinen kasvu tulivat esille kaikkien haastateltavien kokemuksissa ja eräs haastateltava totesi:

Kyllä mä sanoisin, että osaan suhtautua ainakin paremmin toisinajatteluun, joka on eri kulttuureista. Sain myös aika realistisen kuvan lähetystyöstä, aika karunkin. Kuinka työ turhauttaa, on välillä kovin raskasta ja koettelee mm perhettä ja parisuhdetta. Odotukset ei täytynyt mutta hieno kokemus oli silti.

Suurin osa lomakekyselyyn vastanneista koki vapaaehtoisjakson muuttaneen suhtautumista kohdemaan kulttuuriin (keskiarvo 4,5). Kysymys omaan kulttuuriin suhtautumisesta kansainvälisen vapaaehtoisjakson jälkeen sai aikaan hajontaa vastauksissa. Täysin tai melkein samaa mieltä väittämän kanssa oli 75 % vastaajista, mutta 25 % ei kokenut suhtautumisensa muuttaneen (keskiarvo 3,94). Vapaaehtoisjakson kuitenkin pääsääntöisesti koettiin muuttaneen suhtautumista kohdemaan kulttuuriin. Puolet vastaajista (8/16) koki ajanjakson muuttaneen suhtautumistaan kohdekuulttuuriin ja toinen puoli (8/16) koki vapaaehtoisjakson muuttaneen melko paljon omaa suhtautumistaan. Melkein kaikki vastaajat (keskiarvo 4,5) olivat sitä mieltä, että vapaaehtoisjakso oli antanut uusia valmiuksia ja ajatuksia omaan elämään liittyen.

Oheisessa kuviossa 6 on yhteenveto lomakehaastattelun tuloksista keskiarvolla ilmaistuna omien arvojen muuttumisesta kansainvälisen vapaaehtoisjakson jälkeen.

Kuvio 6. Kansainvälisen vapaaehtoisjakson jälkeen.

Arvot ovat keskiarvoja asteikolla 1–5, jossa 1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin samaa mieltä, 3=Toisaalta samaa mieltä, toisaalta eri mieltä, 4=Jokseenkin samaa mieltä ja 5=Täysin samaa mieltä.

Vastauksista näkyi selvästi, että eleyllä elämällä ja kerrytetyillä kokemuksilla oli vaikutusta vapaaehtoisjakson onnistumiseen. Ymmärrys siitä, että kehitysmaassa työskentely ja asuminen saattaa paikoitellen olla jopa kulttuurishokki, vähentää pettymyksiä vapaaehtoisjaksolla. Myös sen tiedostaminen, että kohdema voi olla jopa vaarallinen, auttaa sopeutumaan uuteen ympäristöön, kun turvallisuuskysymyksiä on voinut pohtia etukäteen. Eräs haastateltava toi esiin, kuinka kulttuuriset erot voivat yllättää maailmalla. Hän olisi halunnut lähteä kohdemaassaan metsään, joka suomalaisille on tuttu rauhoittumispaikka.

Tää hyvin kuvaa tilannetta, et suomalaisena metsään, et just Helsingissä keskuspuistoon jee, ni siellä sit et no poliisit kävi läpi, et ei siel just nyt ketään oo asetyyppejä, mutta, et ei me nyt voida taata. Ni sit sinne ei kukaan uskalla mennä. Ja sit ku sinne ei mee kukaan ni sithän se on just otollinen paikka tämmöselle rikollisuudelle.

Enemmistö eli kolme neljästä haastateltavista toi esille sen, että itselle vieraassa kulttuurissa tulee ottaa huomioon oma turvallisuus. Kohdemaassa ei voi käyttäytyä tai toimia samoin kuin kotimassa. Rikollisuus, aseet, kulttuuriset erot siinä mitä pidetään hyväksyttävänä tai mitkä paikat ovat turvallisia, olivat tulleet tutuksi.

7.6 Vapaaehtoisjakson jälkeen

Sekä haastatteluissa että lomakekyselyssä kysimme, olivatko vapaaehtoiset jatkaneet Suomen Lähetysseurassa vapaaehtoistoimintaa ulkomaanjakson jälkeen. 78 % kaikista vastaajista kertoi, että on jatkanut vapaaehtoistyötä kotimaahan palattuaan. Loput vastaajista (22 %) koki, ettei aika tällä hetkellä riittänyt mukana oloon. Vapaaehtoistyöhön ulkomaille lähdetessä asia vaati paljon järjestelyjä kotimaassa esimerkiksi töiden suhteen. Suomeen paluun jälkeen osa myös koki, että osallistumismahdollisuuksia on vähemmän omalla paikkakunnalla, toiminnan keskittyessä lähtökohtaisesti pääkaupunkiseudulle. Samaan aikaan ne, joilla on antaa aikaa vapaaehtoistyölle, toivoisivat voivansa olla hyödyksi jopa nykyistä enemmän.

Kontinen (2005) toteaa, että niillä vapaaehtoisilla, jotka suunnittelevat kansainvälistä työuraa, vapaaehtoisuusiivästä uramotiivi vaikuttaa erityisesti vapaaehtoistyön taustalla. He lähtevät usein tästä näkökulmasta kokeilemaan vapaaehtoistyötä ulkomaille. (Kontinen 2005, 41–42.) Uramotiivi nousi esille myös tässä opinnäytetyössä. Kokemus vapaaehtoisjaksosta oli vaikuttanut siinä määrin, että kaksi haastatteluun osallistuneista oli vapaaehtoisjakson jälkeen miettinyt vakavissaan lähtemistä lähetystyöhön.

Suurin osa lomakekyselyyn vastaajista (62,5 %) oli sitä mieltä, että vapaaehtoisjakso ulkomailla antoi heille uusia valmiuksia ja ajatuksia omaan elämäänsä liittyen. Avoimissa kysymyksissä tuli esille myös se, että kotimaassa olisi mahdollista tehdä lähetystyötä omalla kielellä ja tehtävää olisi Suomessakin paljon. Ne vastaajat, jotka kertoivat olleensa mukana Suomen Lähetysseuran toiminnassa

kansainvälisen vapaaehtoisjakson jälkeen, olivat olleet kertomassa omissa seurakunnissa vapaaehtoistyöstä, ja osa oli mukana myös alumnitoiminnassa. Kuitenkin noin viidesosa vastaajista ei ollut vapaaehtoisjakson jälkeen osallistunut mihinkään vapaaehtoistoimintaan. Yksi vastaajista kiteytti ajatuksiaan palattuaan Suomeen vapaaehtoisjakson jälkeen: ”Nyt haluan keskittyä olemaan täällä läsnä. Ni vois jotenkin tosi pienimuotoisesti ja paikallisesti yrittää olla hyödyksi.”

Kaikki vastaajat ja haastatteluun osallistuneet toivat esiin sitä, että kokemus ulkomailla olosta oli ollut vaikuttava. Useat vapaaehtoiset kertoivat olevansa edelleen yhteyksissä kohdemaassa tutustumiinsa ihmisiin. Osa avusti heitä esimerkiksi taloudellisesti. Kuitenkin vastaajista reilu neljännes (27 %) kertoi, ettei ollut jatkanut vapaaehtoistoimintaa ulkomailta paluun jälkeen eikä ollut lähtenyt esimerkiksi kuukausilahjoittajaksi. 10 %:lla vastaajista ei ollut tiedossa, miten voisi jatkaa vapaaehtoistyötä kotimaassa, vaikka halua olisi ollut. Eräs vastaajista kertoi lähteneensä vapaaehtoistyöhön, että voisi olla varma työn sosiaalialalla olevan häntä varten. Hänen kohdallaan vapaaehtoistyön kokemus vaikutti siihen, että hän vaihtoi työn yrity maailmasta sosiaalialalle.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

8.1 Johtopäätökset

Yhteistä kaikille tutkimuksen haastatelluille sekä lomakekyselyyn osallistuneille vapaaehtoistyöntekijöille oli keskeisimpänä motiivina halu auttaa ja tehdä jotain hyödyllistä. Esille tullut tieto vapaaehtoisten motiiveista on hyvin samansuuntainen kuin aiemmat tutkimukset vapaaehtoistyöntekijöiden motiiveista ovat osoittaneet. Siinä mielessä tämä tutkimus ei poikkea aiemmista tutkimuksista (esimerkiksi Yeung, 1999 & 2004; Kontinen 2005; Rehberg 2005).

Neljästä haastattelusta sekä lomakekyselyn aineistoista nousseet teemat kuvaavat vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatiota tehdä kansainvälistä vapaaehtoistyötä. Näitä teemoja olivat 1. hyödyksi oleminen, 2. arvot, 3. osallisuus ja 4. uudet kokemukset ja henkinen kasvu. Eniten aineistosta nousivat esiin teemat auttaminen, itsensä kehittäminen, hyödyksi oleminen, taloudellinen tukeminen ja henkilökohtaiset suhteet. Nämä teemat kuvaavat vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatiota tehdä kansainvälistä vapaaehtoistyötä.

Puolet haastateltavista toi esille matkustelun, joka tarkoitti heidän kohdallaan uuden etsintää ja etäisyyden ottamista omaan elämään. Matkustamisen motiivi sijoittuu tulkinnassamme ulottuvuuteen etäisyys–läheisyys. Myös ulottuvuus toiminta–pohdinta liittyy vapaaehtoisten motivaatioon, sillä kaikki vastaajat halusivat lähteä konkreettisesti töihin ja auttamaan. Yeungin (2004) timanttimallassa auttaminen sijoittuu ulottuvuuden antaminen–saaminen toiseen päähän ja itsensä kehittäminen toiseen. Näin ollen vapaaehtoisten motivaatio voi olla yhden ulottuvuuden kummassakin päässä.

Vapaaehtoistyö ulkomailla on myös itsetutkistelun ja omien asenteiden uudelleen arvioinnin paikka. Lisäksi yhteisöllisyys ja kuuluminen johonkin porukkaan nousi tärkeäksi motiiviksi monella vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemisen taustalla. Mahdollisuus ystävyysuhteisiin, tutustuminen uusiin ihmisiin eri kulttuureista

sekä miellyttävä yhdessäolo muiden vapaaehtoisten kanssa näyttäytyi tärkeänä seikkana vapaaehtoistyössä jatkamisessa. Kontinen (2005) toteaa, että oppimismotivaatiossa voi kuulua halu oppia uutta vieraasta kulttuurista ja elämäntavoista (Kontinen 2005, 41–42). Lähetysseuran muut vapaaehtoiset, vapaaehtoistyötä koordinoivat ja muut työntekijät varsinkin kohdemaassa koettiin merkityksellisiksi. Riittävä perehdyttäminen ja koulutuksen tärkeys nousivat aineistossa yhdeksi tärkeimmäksi tekijäksi vapaaehtoistyössä onnistumisen kannalta.

Vapaaehtoiset motivoituivat siitä, että heillä oli aiempia positiivisia kokemuksia vapaaehtoistyöstä, ja että toiminta oli sidottu hengelliseen arvopohjaan. Tutkimuksessa tuli esille, että vapaaehtoiset kokivat vahvaa sitoutuneisuutta kansainväliseen ja Suomessa tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan. Uudet ystävät, erilaiset kulttuurit ja yhteisöt tai tuntemattomien vieraanvaraisuus ja ystävällisyys koettiin parhaina kokemuksina omalta vapaaehtoisjaksolta. Ne vastaajat, jotka asuvat pääkaupunkiseudun ulkopuolella totesivat, että haluaisivat olla enemmän mukana toiminnassa, jos se olisi mahdollista myös maakunnissa. Pääkaupunkikeskeisyys näkyi heidän vastauksissaan, ja oli syy sille, ettei moni ollut jatkanut niin aktiivisesti vapaaehtoistyötä kotimaassa. Yleisesti ottaen kaikki eivät myöskään tienneet, miten olisivat voineet osallistua toimintaan. Puolet lomakekyselyyn vastanneista ei toiminut kuukausilahjoittajina ja heistä osa ei ollut edes tietoisia kyseisestä mahdollisuudesta.

Tärkeinä asioina aineistosta nousi myös esille vapaaehtoistyöntekijöiden koulutukseen sekä perehdytyksiin panostaminen. Johtopäätöksenä voi esittää, että jos halutaan asiansa osaavia, tyytyväisiä ja innostuneita vapaaehtoisia mukaan toimintaan, ammattitaidolla järjestetyillä perehdytyksillä ja koulutuksilla on merkitystä sekä vapaaehtoisten motivaatioon että sitoutumiseen. Haastatteluista nousi esiin samoja asioita kuin muistakin tutkimuksista eli vapaaehtoistyön tekemisen motivaatiotekijöinä on ollut sekä altruistisia eli epäitsekkäitä tekijöitä että egoistisia eli itsekkäitä tekijöitä (esimerkiksi Yeung 2004; Nylund & Yeung 2005).

Marjovuon väitöskirjassa (2013, 93) vapaaehtoistyöntekijöiden sitoutumisen määrä ja syvyys vaihtelivat. Vapaaehtoistyö ei saa muuttua väsyttäväksi ja velvoittavaksi. Lisäksi elämäntilanne vaikutti sitoutumiseen. (Marjovuon 2013, 93.)

Samalla tavalla haastatteluaineistosta nousi elämäntilanteen vaikutus vapaaehtoistyön tekemiseen. Haastatteluissa nousi esille yhteisöllisyyden ja yhteisön tärkeys. Yhteisöllisyys voi olla yhteisten tavoitteiden saavuttaminen niin, että yhteisön arvot ovat kivijalkana toiminnan toteuttamisessa. Toisista huolehtiminen antaa onnistumisen kokemuksia sekä vahvistaa vapaaehtoisen kokemuksia yhteisöllisyydestä vapaaehtoistyössä.

Äyräväinen ym. (2019, 4) totesivat, että vapaaehtoistyö voi olla eläkkeelle jääneelle vapaaehtoistyöntekijälle yksi tärkeä osa oman hyvinvoinnin lisäämistä ja juuri eläkkeelle jääneet vapaaehtoistyöntekijät kokivat vapaaehtoistyön parantavan heidän elämänlaatuaan ja tuovan heidän elämäänsä mielekkyyttä. Samankaltaiseen tulokseen tulimme myös oman opinnäytetyömme aineiston äärellä. Usea, varsinkin iäkkäämpi vastaaja olisi toivonut voivansa jatkaa pidempään kansainvälisessä vapaaehtoistoiminnassa Suomen Lähetysseurassa. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, mikäli samainen henkilö on ollut jo neljä kertaa ulkomaanjaksolla Suomen Lähetysseuran kautta.

Taulukko 6. Yhteenvetotaulukko tuloksista.

Motivaation timanttimallin ulottuvuuspari	Ulottuvuuden sisällön kiteytys aineiston pohjalta	Motivaatioon vaikuttavat tekijät
Saaminen-antaminen	Hyödyksi oleminen	Antamisen kautta saaminen.
Toiminta-pohdinta	Arvot	Sitoutuminen arvopohjaan. Tyhjän ajan täyttäminen vapaaehtoistyöllä
Läheisyys-etäisyys	Osallisuus	Sosiaalisten kontaktien merkitys. Ryhmään kuuluminen
Uuden <u>etsintä-jatkuvuus</u>	Uudet kokemukset ja henkinen kasvu	Aiemmat positiiviset kokemukset. Aihepiirin tuttuus. Uusien asioiden oppiminen. Oman elämänpiirin laajentaminen.

Tässä taulukossa on kiteytettynä timanttimallin ulottuvuusparien mukaisesti aineistosta saamamme tulokset. Vapaaehtoisten motivaatiot lähtee vapaaehtoistyöhön ulkomaille olivat luokiteltavissa vapaaehtoistoiminnan timanttikaavion mukaisesti. Kokemukset olivat lähtökohtaisesti positiivisia ja suurin osa oli myös jatkanut vapaaehtoistyötä Suomen Lähetysseurassa Suomeen palattuaan. Motivaatioiden osalta eniten haastatteluista ja lomakekyselystä nousi esiin motivaation timanttimallin ulottuvuuspari saaminen–antaminen. Isolla osalla vapaaehtoisista oli tärkeä tuntee olevansa hyödyksi ja saada näin ollen myös itselleen hyvää mieltä. Arvojen merkitys korostui Suomen Lähetysseuran kautta vapaaehtoiseksi lähteneillä, jotka pitivät merkittävänä, että pystyvät sitoutumaan lähettävän organisaation arvopohjaan. Varsinkin ne vapaaehtoiset, jotka olivat jo työelämän ulkopuolella, nostivat esiin osallisuuden merkityksen omassa elämässään. Kun ei enää kuuluu työ- tai kouluyhteisöön, on mielekästä saada sosiaalisia kontakteja ja ryhmään kuulumisen tunnetta vapaaehtoistoiminnan kautta. Lähtijöitä motivoivat myös uudet kokemukset ja henkinen kasvu, johon vaikuttivat muun muassa uusien asioiden oppiminen ja oman elämänpiirin laajentaminen.

8.2 Pohdinta

Tulosten valossa voi todeta, että positiiviset kokemukset vapaaehtoisjaksosta olivat sidoksissa riittävään perehdytykseen sekä siihen, että vapaaehtoinen koki työnsä merkitykselliseksi. Tulokset ovat varsin yhdenmukaisia Matsisen (2016) pro gradu -tutkimuksen kanssa, jossa hän toteaa, että tuntemalla vapaaehtoiset ja heidän motiivinsa voidaan kehittää toimivia vapaaehtoistyön kehittämismalleja. Lisäksi kokemuksen positiivisuuteen ja vapaaehtoisten sitouttamiseen vaikuttavat vahvasti muun muassa arvostava, ajankohtainen ja totuudenmukainen yhteydenpito sekä laadukas perehdytys ja ohjaus. Näiden lisäksi turvallisuudesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen olivat tärkeitä asioita vapaaehtoisten positiivisten kokemusten syntymisessä. Positiivisen kokemuksen merkitys on suuri sitoutumisen kannalta. Lisäksi organisaation maineriskin minimoimisen kannalta positiivisen mielikuvan luominen on tärkeää. (Matsinen 2016, 90).

Opinnäytetyöprosessimme aikana olemme oppineet uutta vapaaehtoistyöstä ja siihen liittyvistä teemoista. Oma aiempi tietämyksemme vapaaehtoistyöstä on keskittynyt Suomessa tehtävään vapaaehtoistyöhön, jonka arvopohja ei ole ollut kristillinen. Asiantuntijuutemme vapaaehtoistyöhön ja sen tutkimiseen on kehittynyt ja olemme päässeet tekemään yhteistyötä yhden Suomen arvostetuimman kansainvälistä vapaaehtoistyötä tekevän järjestön, Suomen Lähetysseuran kanssa. Yhteistyö on ollut suunnitelmallista ja toimivaa. Suomen Lähetysseuralla on luotettava maine vapaaehtoisten keskuudessa. Moni aktiivinen vapaaehtoinen haluaisi olla jopa enemmän mukana toiminnassa kuin mitä tällä hetkellä Lähetysseuralla on tarjota. Tällaista innokkuutta kannattaa ehdottomasti hyödyntää ja toimintaa olisi hyvä kehittää myös kotimaassa toimimisessa.

On vaikea ennustaa, miten maailmanlaajuinen pandemia tulee etenemään ja missä vaiheessa esimerkiksi matkustaminen on taas sallittua. Rajojen aukeamista odotellessa on hyvä kehittää ihan uudenlaisia vapaaehtoistyön muotoja myös tulevaisuuden varalle. Erilaisten sähköisten alustojen käyttö sekä uudenlaiset kohtaamisen tavat ja paikat voivat olla meille jatkossa arkipäivää. Lisäksi näistä on hyötyä sellaisille ihmisille, joiden ei ole mahdollista osallistua toimintaan kodin ulkopuolella.

Ulkomailla tehtävässä vapaaehtoistyössä tavoitteena on aina, että kokemus olisi kaikille osapuolille turvallinen ja mieluisa. Ulkomaille lähtevä vapaaehtoinen saattaa usein olla kohdemaan yhteisössä ainoa ulkomaalainen. Näin ollen hän pääsee paitsi tutustumaan uuteen yhteiskuntaan, myös jakamaan kokemuksia omasta kulttuuristaan. Tästä syystä lähtijöiltä odotetaan omatoimisuutta ja vastuuntuntoisuutta sekä kunnioittavaa suhtautumista uuden yhteisön tapoja ja kulttuuria kohtaan.

Vuosi 2020 on ollut maailmanlaajuisesti hyvin poikkeuksellinen vallitsevan koronapandemian vuoksi. Tämän takia Suomen Lähetysseura joutui vetämään vapaaehtoiset sekä palkkatyössä olevat pois ulkomailta. Tilanne on vaikuttanut myös taloudellisesti moneen järjestöön. Se, miten jatkossa vapaaehtoisia saadaan lähetettyä avustuskohteisiin, on kaikille yhtä lailla mysteeri. Varmaa on kui-

tenkin se, että pandemia on vaikuttanut moneen asiaan, eikä vähiten taloudellisiin resursseihin. Talous on ollut huolenaihe kirkoissa jo aiemmin, kun kirkosta erotaan tasaiseen tahtiin. Rahoituspohjaan tuleekin jatkossa miettiä ihan uudenlaisia avauksia. On myös mahdollista, että vapaaehtoistyötä täällä kotimaassa tullaan kehittämään, mikäli ulkomaille lähettäminen tulevaisuudessa vaikeutuu. Vapaaehtoistyötä maailmalla tarvitaan kipeästi tälläkin hetkellä tilanteen ollessa kriittinen useassa maanosassa. Apua tarvitaan esimerkiksi sodan ja köyhyyden runtelemisissa maissa. Vaikka lähettävä organisaatio tekee jatkuvaa kartoitusta siitä, minne on turvallista lähettää vapaaehtoistyöntekijöitä, ei kaikkia vaaratilanteita voida ennakoida. Suomen Lähetysseuran kautta lähteneitä vapaaehtoisia on kutsuttu takaisin Suomeen sellaisista maista, joissa uhkaa esimerkiksi sota tai luonnonkatastrofi.

8.3 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyöprosessi on opinnäytetyön tekijöille oppimistilanne ja onnistuimme varsinkin haastattelutilanteissa luomaan haastateltavalle hänen yksilöllisyytensä kunnioittavan ja kuuntelevan vuorovaikutustilanteen. Eskola ja Suoranta (2008) toteavat, että lähtökohtana laadulliselle tutkimukselle on avoin subjektiviteetti ja tutkija itse on keskeisessä roolissa luotettavuuden kriteerinä. (Eskola & Suoranta 2008, 211.)

Olemme pyrkineet kuvaamaan huolellisesti aineistonkeruun ja analysoinnin. Kuvaamamme ilmiöt pohjaavat harkinnanvaraisesti valittujen vastaajien tuomiin seikkoihin ja kokemuksiin. Aineisto kerättiin vuoden 2020 loppukevään aikana yksilöhaastatteluina, joka menetelmänä sopi hyvin, koska kyseessä oli henkilöiden omien kokemusten ja motiivien selvittäminen. Lisäksi teimme vapaaehtoisille lomakekyselyn (Surveypal), joka julkaistiin Suomen Lähetysseuran kautta suljetussa Facebook-ryhmässä. Päädyimme näin ollen haastamaan itsemme opinnäytetyöprosessissa ja käytimme eri tutkimusmenetelmiä luotettavuuden varmistamisessa. Lähestymistapa menetelmällisesti oli perusteltu ja se toimi hyvin työmme aiheen kannalta. Tuomi ja Sarajärvi (2013) toteavat, että useamman

tutkimusmenetelmän yhteiskäyttö tuo luotettavuutta kerätylle aineistolle (Tuomi & Sarajärvi 2013, 166). Haastattelut toteutimme yksin ja nauhoitimme haastattelut, jolloin saimme kerättyä kaiken materiaalin sellaisenaan. Aineiston litteroinnin ja analyysin opinnäytetyön tekijät tekivät yhdessä, ja tämä vaikuttaa osaltaan tulosten ja analyysin luotettavuuteen.

Olemme opinnäytetyön prosessin kuluessa tarkentaneet aineistolle tehtäviä kysymyksiä ja muokanneet niitä. Lopputuloksena syntynyt analyysi on erinäköinen kuin mitä prosessin alussa ja vielä haastatteluja sekä lomakekyselyä tehdesämme ajattelimme. Näemme tämän muutoksen kuitenkin luonnollisena osana tutkimusprosessiamme, kun tutkimuskysymykset tarkentuivat aineistoon tutustumisen aikana. Etuna tässä on ollut se, että olemme olleet avoimia aineistolle, josta olemme pyrkineet etsimään mahdollisia ja jopa yllättäviä selityksiä. Timanttimallin käyttämisestä teoreettisena viitekehystenä olemme olleet tyytyväisiä. Se on auttanut meitä hahmottamaan tuloksia ja viemään työtä eteenpäin annettujen raamien puitteissa.

Kinnusen ja Löytyn (2002) mukaan kaksin kirjoittaminen on rinnakkaisleikin sijasta leikkimistä yhdessä niin, että hahmotetaan yhteistä kuvaa samalle paperille. Jos tekstin suunnittelu on onnistunut, voi kumpi tahansa kirjoittaa mitä tahansa osaa tekstistä. Vuorovaikutuksen ollessa neuvottelevaa ja tiukasti argumentoivaa, kirjoittajat voivat asettautua myös väittelyasemiin: toinen puolustaa ja toinen kritisoi. Parhaimmillaan kritiikki vahvistaa kirjoituksen eheyttä ja sisäistä argumentaatiota. (Kinnunen & Löytty 2002, 110–113.) Tässä opinnäytetyössä on ollut kaksi kirjoittajaa. Eettinen haaste on pystyä tekemään opinnäytetyö parityönä ja varmistaa, että pystyy kuitenkin itsenäisesti tekemään tutkimusta niin, että saa myös oman ”äänensä” kuuluviin. Pidämme tärkeänä sitä, että reflektoi omaa työtään niin työparin kanssa kuin opinnäytetyön seminaariryhmän kanssa. Omalle työlleen tulee tavallaan sokeaksi ja sen vuoksi ulkopuolisen näkemys antaa opinnäytetyön prosessissa tarvittavaa uutta näkökulmaa. On oltava myös tarkkana siinä, että tutkimustuloksia ei vääristele tai muokkaa niin, että ne vastaisivat paremmin omia mielikuvia tai kokemuksia. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kirjataan aidosti vain oikeat tutkimustulokset, joita saadaan haastatteluista ja lomakekyselystä.

Tiedostamme työssämme, että esimerkiksi tekemäämme lomakekyselyyn olemme saaneet vastauksia niiltä, jotka ovat todennäköisesti aktiivisia Suomen Lähetysseuran toiminnassa. Tästä syystä tutkimustulokset ovat vertailussa varsin yhdenmukaisia kuin jos olisimme saaneet vastauksia vaikkapa sellaisilta henkilöiltä, jotka eivät enää yhden vapaaehtoisjakson jälkeen jatkaneet toimintaansa Suomen Lähetysseurassa. Monipuolisen aineiston lisäksi toivoimme myös saavamme enemmän tietoa ja aineistoa haastateltavien jatkosta vapaaehtoisjakson jälkeen. Vastauksista ei kuitenkaan ollut nostettavissa erikseen mitään merkittäviä sisältöjä tämän teeman osalta.

Tämän työn osalta olemme pyrkineet alusta asti toimimaan niin eettisesti kuin mahdollista ja tarkastelleet työn edetessä paitsi eettisyyttä, myös luotettavuusnäkökulmia kirjallisuuden avulla. Tutkijalla on aina suhteessa tutkimukseen osallistuviin institutionaalinen asema (Tuomi & Sarajärvi 2013, 125). Vaikka tutkimuksen toteuttamisen kannalta olisi ollut etua, että Suomen Lähetysseuran toiminta olisi ollut meille entuudestaan tuttua, olemme arvioineet, että eettisyyden ja luotettavuuden näkökulmasta meidän ulkopuolisuutemme suhteessa Lähetysseuraan on ollut hyvä asia.

Ammattikorkeakoulut ja tutkimusten tekijät sitoutuvat noudattamaan hyviä tieteellisiä tapoja sekä tietosuojaan liittyviä ohjeistuksia. Korkeakoulut noudattavat Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistusta vuodelta 2012, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä vilppiä ja edistää hyvää tieteellistä tutkimusta. Ohjeissa käsitellään muun muassa hyviä tieteellisiä käytäntöjä sekä tutkimuseettisiä velvoitteita. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 4–7.) Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mietinnössä annetaan ohjeistusta eettisten ongelmien välttämiseksi tiettyjä kriteereitä. Näitä ovat tutkimukseen osallistuvien yksityisyyden ja tietosuojan varmistaminen sekä itsemääräämisoikeuden varmistaminen. Etukäteen varmistetaan myös se, että tutkittavaa ei vahingoiteta millään lailla. (Pehkonen & Väänänen-Fomin 2011, 239.) Opinnäytetyötä varten on tehty kirjoittajasopimus, joka on hyväksytty niin Diakonia-ammattikorkeakoulussa kuin Suomen Lähetysseuralla. Lähetysseura ei vaatinut opinnäytetyötä varten erillistä tutkimuslupaa vaan lupa saatiin sähköpostitse. Haastatteluun lupautuneille annoimme saatekirjeen, jossa

kerroimme muun muassa tekemämme työn tarkoituksesta, tavoitteista, aikatauluista ja siitä milloin työn olisi tarkoitus valmistua. Osallistujat täyttivät saatekirjeen liitteenä olleen suostumuslomakkeen, jotka tuhotaan opinnäytetyön valmistuttua. Lähetimme haastateltaville haastattelukysymykset myös etukäteen tutustuttavaksi.

Tuomi ja Sarajärvi (2013) pohtivat tutkimuksen luotettavuutta tutkimuksen tekijän puolueettomuuden näkökulmasta. Miten tutkija hakee taustatietoja, vaikuttaako oma tausta, arvot tai asema tulosten esittelyssä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 160.) Suomen Lähetysseuran toiminta, arvot ja jopa organisaatiossa käytetty ammatillinen kieli on meille molemmille opinnäytetyön tekijälle vierasta, uutta ja erilaista. Näin ollen lähestymme myös opinnäytetyömme aihetta ilman ennakoasenteita tai puolueellista näkökulmaa. Saimme mahdollisuuden osallistua uusien vapaaehtoisten Lähde liikkeelle -koulutukseen sekä ulkomaanjaksolta palaavien päivään. Näissä tapahtumissa pääsimme kuulemaan palaajien tunnelmia sekä osallistumaan luentoihin. Tilaisuuksiin osallistuminen avasi meille ihan uudella tavalla Lähetysseuran toimintaa kuin pelkästään esimerkiksi nettisivuihin tai kirjallisuuteen tutustumalla.

Laadullisessa tutkimuksessa on vaikeaa etukäteen ennustaa, millaisiin mahdollisiin eettisiin ongelmiin tulee törmäämään aineistoa kerätessä. Tutkijan tulokulma voi olla puhtaasti tutkimustoimintaan liittyvissä eettisissä kysymyksissä, kuten haastateltavien henkilöiden anonymiteetin turvaaminen tai tutkimustulosten esittäminen. Luotettavuutta arvioidessa voidaan pitää tärkeänä eettisenä pulmana sitä, miten tutkimusaiheet valitaan ja mitä pidetään tärkeänä. Tutkimusta suunniteltaessa on hyvä tiedostaa, millaisten lasien läpi tutkimusta tehdään sekä se, kuinka tämä voi vaikuttaa tutkimuksen tekijän havaintoihin ja tulkintoihin. Tutkija on kuitenkin itse valinnut tutkittavan aiheen sekä siihen liittyvät tutkimuskysymykset. Tärkeimpiä eettisistä periaatteista ovat luotettavuuden tarkistaminen ja yleistäminen. (Mäkinen 2006: 102; Tuomi & Sarajärvi 2013, 125, 128, 136.) Käytimme opinnäytetyössä monipuolisesti eri lähteitä pyrkien siihen, että lähteet olisivat tieteellisesti mahdollisimman luotettavia ja tieto sovellettavissa nykypäivään. Haastatteluihin liittyen pyysimme haastateltavilta luvan aineistojen tallentamiseen.

Nauhoitukset myös hävitettiin sen jälkeen, kun olimme saaneet aineiston siirrettyä työhömmä. Kaikille työhön osallistuvilla kerrottiin myös se, missä työ julkaitaan.

8.4 Jatkotutkimukset

Tässä opinnäytetyössä haastateltavia oli määrällisesti vähän, neljä henkilöä. Olisi kiinnostavaa tutkia suuremman joukon kokemuksia, motiiveja sekä sitoutumista Suomen Lähetysseuran kautta tehtävässä vapaaehtoistyössä esimerkiksi kyselytutkimuksella. Myös se, kuinka kansainvälisessä vapaaehtoistyössä voitaisiin käyttää paremmin hyödyksi eläkkeelle jääneiden potentiaalia, olisi kiinnostava jatkotutkimuksen aihe. Kun ihmiset vanhenevat, voi vapaaehtoistyö olla yksi tapa pysyä aktiivisena osallistujana yhteiskunnassa ja saada toimiva ja hyvinvoiva yhteisö, johon kuulua. Tällaisille henkilöille olisi hyvä olla olemassa valmiiksi suunniteltu jatkopolku, mitä sen jälkeen, kun kansainvälinen vapaaehtoistyö Lähetysseuran kautta ei enää onnistu. Olisi hienoa, jos vapaaehtoisille olisi osoittaa jokin taho tai organisaatio, johon ohjata jatkamaan ulkomailla tehtävää vapaaehtoistoimintaa. Olisi myös mielenkiintoista tutkia ja vertailla eri kansainvälisten järjestöjen kautta samassa maassa tai saman tapaisessa kohteessa olleiden vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksia.

Omassa opinnäytetyössämme saimme tulokseksi, että vapaaehtoiset arvostivat Lähetysseuralta saamaansa koulutusta ennen kansainväliseksi vapaaehtoiseksi lähtemistään. Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista tutkia, millaisia eroja tai samankaltaisuuksia eri organisaatioiden vapaaehtoisohjelmissä löytyy koulutusten osalta. Lisäksi olisi kiinnostavaa tutkia, onko kokonaisvaltaisen lähe-tyksen eri osa-alueiden tai –menetelmien kouluttamisella merkitystä siihen, kuinka vapaaehtoinen tutustuu kulttuurien ja uskontojen väliseen kohtaamiseen työalueella.

Opinnäytetyön tuloksissa nousi esille vapaaehtoisten perehdytyksen kehittäminen. Koulutuksen suunnittelussa voisi ottaa huomioon jatkopolun suunnittelua yksilöllisesti. Ulkomaille lähtevien vapaaehtoisten perehdytys kuuluu Suomen Lähetysseuralle, mutta jatkotutkimusehdotuksena voisi perehdytykseen liittyvää kehittämistä mieltä yhteistyössä esimerkiksi Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa.

LÄHTEET

- Ahonen, R., Helminen, E., Kemppi-Repo, E., Laine, M., Mauranen, K., Paunonen, S., Sääski, T., Mäkelä, J. (2001) *Lähetys: Yhteinen usko - yhteinen tehtävä*. Helsinki: Suomen Lähetysseura.
- Aked, J. (2015). What's different about how volunteers work? relationship building for wellbeing and change. Saatavilla 8.5.2020 https://open-docs.ids.ac.uk/pendocs/bitstream/handle/20.500.12413/7750/IDSB_46_5_10.1111-1759-5436.12173.pdf?sequence=1
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus*. Jyväskylä: Vastapaino
- Butt, M. U., Hou, Y., Soomro, K. A. & Acquardo, D. (2017). The ABCE Model of Volunteer Motivation. *Journal of Social Service Research* 43 (5), (s. 593-608).
- Eskola, A. & Kurki, L. (toim.) (2001). *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fee, A. & Karsaklian, E. (2013). Could International Volunteers Be Considered Ethical Consumers? A Cross-Discipline Approach to Understanding Motivations of Self-Initiated Expatriates. (S. 88–116). Teoksessa: Vaiman, V. & Haslberger, A. (toim.): *Talent Management of Self-Initiated Expatriates. A Neglected Source of Global Talent*. UK: Palgrave Macmillan.
- Geiser, C., Okun, M. A. & Grano, C. (2014). Who is motivated to volunteer? A latent profile analysis linking volunteer motivation to frequency of volunteering. *Psychological Test and Assessment Modeling*. Volume 56, 2014 (1), (s. 3-24).
- Harju, A. (2005). Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. B. (toim.) *Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Heikkilä, T. (2014). Muuttujien väliset riippuvuudet – esimerkkejä. Saatavilla <http://www.tilastollinentutkimus.fi/5.SPSS/Riippuvuudet.pdf>

- Hennink, M., Hutter, I. & Bailey, A. (2011). *Qualitative research methods*. London: Sage.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2004). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2011). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus
- Infurna F. J., Okun M. A. & Grimm K. J. (2016). Volunteering is associated with lower risk of cognitive. *The American Geriatrics Society*. Volume 64, 2016 (11). Saatavilla <https://agsjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/jgs.14398>
- Isola A-M., Kaartinen H., Leeman L., Lääperi R., Schneider, T., Valtari S. & Keto-Tokoi A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, työpäperi 33/2017. Helsinki
- Jalagin, S., Löytty, O. & Salakka, M. (2010). Kaikille kansoille. *Lähetystyö kulttuurien vuoropuheluna*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kinnunen, M. & Löytty, O. (2002). *Tieteellinen kirjoittaminen*. Tampere: Vastapaino.
- Kontinen, T. (2005). Turhaa hankepuuhastelua vai ruohonjuuritason vaikuttamistoimintaa? Pienten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön motiiveista ja haasteista. Teoksessa: Hakkarainen, O. & Onali, A. (toim.). *Suomi ja köyhdytetyt. Kehitysmalliike vuosituhannen vaihteessa*. Julkaisusarja 26. Helsinki: Like Kepa, Kehitysyhteistyön palvelukeskus. (s. 38–50).
- Koskelainen, J. (2017). *Mahtava minä: itsekkyyden voima ja vastavoimat*. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- Kuuluvainen, S. (2015). *Vapaaehtoistyön johtaminen*. Helsinki: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. (2007). *Laadullinen terveystutkimus*. Helsinki: Edita.
- Laimio, A. & Välimäki, S. (2011). Vapaaehtoistoiminta kehittyy. Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys. Saatavilla 25.9.2020 http://www.kssotu.fi/versova/media/Vapehttoim_KEHITTY.pdf
- Latvus, K., Häkkinen, S. & Weissenberg, H. (2010). *Köyhien Raamattu*. Helsinki: Kirjapaja.

- Liebkind, K. (2001). *Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Tampere: Gaudeamus
- Marjovuori, A. (2014). *Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta*. Saatavilla https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44979/marjovuori_v%20a4it%20b6skirja.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Matsinen, T. (2017). *Kansainvälisten vapaaehtoisten tukeminen omaehtoisina ekspatriaatteina*. Saatavilla <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/123456789/24786/matsinen.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- Metsämuuronen, J. (2011). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. Helsinki: International Methelp.
- Mokka, R. & Neuvonen, A. (2006). *Yksilön ääni – Hyvinvointivaltio yhteisöjen ajalla*. Helsinki: Edita.
- Musick, M. A. & Wilson, J. (2007). *Volunteers – A Social Profile*. Bloomington: Indiana University Press.
- Mykkänen-Hänninen, R. (2007). *Vapaaehtoistyön rajapinnoilla*. Helsingin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B: Oppimateriaalit 6. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.
- Mäkinen, O. (2006). *Tutkimusetiikan ABC*. Helsinki: Tammi.
- Nickson, D., Warhurst, C., Dutton, E. & Hurrell, S. (2008). A job to believe in: recruitment in the Scottish voluntary sector. *Human Resource Management Journal*, 18:1, (s. 20–35).
- Nylund, M. (2000). *Varieties of Mutual Support and Voluntary Action. A Study of Finnish Self-Help Groups and Volunteers*. Helsinki: The Finnish Federation for Social Welfare and Health. Saatavilla <http://hdl.handle.net/10138/11064>
- Nylund, M. & Yeung, A. B. (toim.) (2005). *Vapaaehtoistoiminta, anti, arvot ja osallisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Palmusaari M. (2015). Kaksi kieltä, yksi identiteetti. Suomen Lähetysseuran kehitysyhteistyötä tekevänä lähetysjärjestönä. Teoksessa: Vuola E. (Toim.) *Uskonto ja kehitys. Näkökulmia suomalaiseen kehitysyhteistyöhön ja -tutkimukseen*. Vantaa: Hansaprint (s. 191-224).
- Pehkonen, A. & Väänänen-Fomin, M. (toim.) (2011). *Sosiaalityön arvot ja etiikka*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Pessi, A. B. & Oravasaari, T. (2010). *Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä: tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysterveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta*. Avustustoiminnan raportteja 23. Raha-automaattiyhdistys. Helsinki: RAY.
- Pessi, A. B. & Oravasaari, T. (2011). Suomalaisen altruismin tyypit. Auttamisen kolme muotokuvaa. Teoksessa: Pessi, A. & Saari, J. (toim.) (2011). *Hyvien ihmisten maa – Auttaminen kilpailukyky yhteiskunnassa*. Diakonia-ammattikorkeakoulu. A tutkimuksia 31. Helsinki: Diakonia-Ammattikorkeakoulu.
- Pessi, A. B. & Seppänen, M. (2011). Yhteisöllisyys. Teoksessa: Saari, J. (2011). *Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Piliavin, J. A. & Siegl, E. (2007). Health benefits of Volunteering in the Wisconsin Longitudinal Study. University of Wisconsin-Madison. *Journal of Health and Social Behavior* (48), (450-464). Saatavilla <https://journals-sagepub-com.anna.diak.fi/doi/pdf/10.1177/002214650704800408>
- Putnam, R. (2000). *Bowling alone. The collapse and revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Rantala, I. (2001). Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2001. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: Gummerus.
- Rehberg, W. (2005). Altruistic Individualists: Motivations for International Volunteering Among Young Adults in Switzerland. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 16 (2). (s.109-122). Saatavilla <http://web.b.ebsco-host.com.anna.diak.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=b90168b1-0f7a-466c-862e-22013acf3f34%40pdc-v-sessmgr05>
- Rissanen, S., Frilander, T., Helle, J., Kantola, S., Kempainen, K., Pöntinen M-A. & Steffansson, R. (2015). Elämään ja oikeudenmukaisuuteen. Suomen Lähetysseuran toiminnan teologinen perusta ja yhteistyön

- periaatteet. Saatavilla https://felm.suomenlahetykseura.fi/wp-content/uploads/2017/06/Teologinen_asiakirja_Suomen-Lahetykseura.pdf
- Rochester, C., Paine, A. E., Howlett S. & Zimmeck, M. (2010). *Volunteering and Society in the 21st Century*. Saatavilla 9.9.2020. <https://epdf.pub/queue/volunteering-and-society-in-the-21st-century.html>
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (2010). Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa (Toim.) J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen, *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino..
- Saari, J., Kainulainen, S. & Yeung, A. B. (2005). *Altruismi: antamisen lahja Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Sovala, A. (1990). *Toimimme yhdessä: käynnistämme vapaaehtoistoimintaa*. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto.
- Sosiaali- ja terveysturva ry (2005). *Vapaaehtoistoiminnan koulutusaineisto*. Suomen Lähetysseura. Historia. Saatavilla 15.9.2020 <https://felm.suomenlahetykseura.fi/suomen-lahetykseura/historia/>
- Suomen Lähetysseura (2017). Suomen Lähetysseuran linjaus kristillisestä todistuksesta. Saatavilla <https://felm.suomenlahetykseura.fi/wp-content/uploads/2018/06/Suomen-L%C3%A4hetysseuran-linjaus-kristillisest%C3%A4-todistuksesta-2017.pdf>
- Suomen Lähetysseura. Keitä olemme. Saatavilla 26.11.2019 <https://felm.suomenlahetykseura.fi/suomen-lahetykseura/keita-olemme/>
- Suomen Lähetysseura. Muuta maailmaa vapaaehtoisena. Tule Felm Volunteeriksi. Saatavilla 26.11.2019 <https://felm.suomenlahetykseura.fi/wp-content/uploads/2017/06/Felm-Volunteer-esite.pdf>
- Suomen Lähetysseura. Osallistu vapaaehtoiseksi ulkomaille. Saatavilla 16.9.2020 <https://felm.suomenlahetykseura.fi/osallistu/vapaaehtoiseksi-ulkomaille/>
- Suomen Lähetysseura. Lähde liikkeelle. Saatavilla 16.9.2020 <https://felm.suomenlahetykseura.fi/osallistu/koulutukset/lahde-liikkeelle/>

- Suomen Lähetysseura. Uutinen 17.4.2020. Lähetysseura lomauttaa 49 työntekijää koronan takia. Saatavilla 16.9.2020 <https://felm.suomenlahetykseura.fi/lahetykseura-lomauttaa-51-tyontekijaa-koronan-takia/>
- Suomen Lähetysseura. Suomen Lähetysseuran toimintakertomus ja tilinpäätös 2019. Saatavilla 15.9.2020 https://felm.suomenlahetykseura.fi/wp-content/uploads/2020/06/suomen-lahetykseuran-toimintakertomus-ja-tilinpaatos-2019_web.pdf
- Suomen Lähetysseura. Vuosiraportti 2019. Liite. Saatavilla 17.9.2020 https://felm.suomenlahetykseura.fi/wp-content/uploads/2020/06/suomen-lahetykseuran-vuosiraportti-2019_liite.pdf
- Tilastokeskus. Elinolot. Vapaa-ajan osallistuminen 2017. Miehet ja naiset tekivät yhtä paljon vapaaehtoistyötä. Saatavilla 28.11.2019 https://www.stat.fi/til/vpa/2017/vpa_2017_2018-08-30_kat_002_fi.html
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2013) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Saatavilla https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- United Nations Volunteers (2011). State of the World's Volunteerism Report 2011. Universal values for global well-being. Saatavilla 20.02.2021 <https://www.unv.org/sites/default/files/2011%20State%20of%20the%20World%27s%20Volunteerism%20Report%20-%20Universal%20Values%20for%20Global%20Well-being.pdf>
- Valliluoto, S. (2014). Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja esteistä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 4/2014. Saatavilla 8.5.2020 <https://www.sitra.fi/julkaisut/vapaaehtoistoiminnan-mahdollisuuksista-ja-esteista/>
- Wilson, J. (2000). *Volunteering*. Annual Review of Sociology, 26, 215-240.
- Yeung, A. B. (2002). *Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa. Ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja*

osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY.

Yeung, A. B. (1999). *Valmius vapaaehtoistyöhön*. Helsinki: Hakapaino.

Yeung, A. B. (2004). *Volunteering in Late Modernity: Social Work in the Finnish Church*. Saarijärvi: Gummerus.

Yeung, A. B. (2007) Innoittava vapaaehtoistoiminta - toimintaan sitoutuminen ja sen tukeminen. Teoksessa Harju, Aaro (toim.) *Kansalaistoimintaan kätkeyty aarre*. Espoo: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Äyräväinen, I., Piirainen, A., Lintunen, T. & Rantanen, T. (2019). Vapaaehtoistyöntekijöiden kokemuksia vastavuoroisuudesta ikääntyneiden ihmisten vapaaehtoistyössä. Verkkoartikkeli. *Gerontologia* 33 (1), 3-16. Saatavana 5.10.2020 <https://journal.fi/gerontologia/article/view/75065/40964?acceptCookies=1>

LIITE 1. Saatekirje haastatteluun osallistumisesta SAATEKIRJE

Hyvä Felm Volunteer,

Olemme kaksi Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijaa. Opiskelemme sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ja teemme opiskeluihimme liittyvän opinnäytetyön Suomen Lähetysseura ry:n kanssa. Opinnäytetyössämme tutkimme, millaisia kokemuksia vapaaehtoisilla on ollut Felm Volunteer -vapaaehtoisjaksoista ulkomailla sekä, miten kokemukset ovat vaikuttaneet vapaaehtoisen omaan työhön tai muihin elämän osa-alueisiin kotimaahan paluun jälkeen. Keräämme materiaalia onnistumista, mutta yhtä lailla pettymyksistä, joita vapaaehtoisjakso on mahdollisesti tuottanut.

Pyydämme sinua osallistumaan tähän haastatteluun, jossa ollaan kiinnostuneita sinun näkemyksistäsi sekä kokemuksistasi! Teemahaastattelut toteutetaan kevään 2020 aikana ja haastattelut tehdään sovittuina yksilöhaastattelupäivinä. Nauhoitamme haastattelut aineiston litterointia ja analysointia varten. Haastatteluaineistoa käsitellään luottamuksellisesti, henkilöllisyytesi ei paljastu opinnäytetyöntekijöitä lukuun ottamatta muille missään vaiheessa. Opinnäytetyö julkaistaan Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyöseminaarissa ja sen jälkeen sähköisesti theseus.fi -tietokannassa. Tutkimusaineisto hävitetään analyysin valmistuttua ja työn julkaisun jälkeen.

Opinnäytetyötämme varten pyydämme suostumustasi haastatteluun kirjallisena. Sovimme jokaisen haastateltavan kanssa erikseen haastattelun ajankohdan ja paikan. Lisäksi lähetämme sinulle haastattelukysymykset etukäteen. Seuraavalla sivulla on suostumuslomake tutkimukseen osallistumisesta.

Mikäli haluat tarkempia tietoja opinnäytetyöstämme, ole hyvä ja ota yhteyttä meihin (yhteystietomme alla).

Kiitos, että osallistut haastatteluun!

Ystävällisin terveisin,

Tuire Heino tuire.heino@student.diak.fi ja Jaana Turpeinen jaana.turpeinen@student.diak.fi

LIITE 2. Suostumuslomake haastatteluun

Suostumus opinnäytetyöhön haastateltavaksi

Olen saanut riittävästi tietoa Tuire Heinon ja Jaana Turpeisen opinnäytetyöstä, ja siitä tietoisena suostun haastateltavaksi.

Päiväys

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Yhteystiedot

Haastattelun ajankohta ja paikka

LIITE 3. Haastattelurunko

1. Kerro lyhyesti: Mikä alun perin sai sinut lähtemään vapaaehtoistyöhön?
Miksi valitsit taustaorganisaatioksi juuri Suomen Lähetysseuran?
2. Miten olet siirtänyt vapaaehtoisjaksolta saamaasi kokemusta nykyiseen elämääsi ja aiotko vielä toimia vapaaehtoisena lähetysseurassa?
3. Miten kuvaillet suhdettasi lähetysseuraan, ja millaista yhteistyötä jatkossa haluat tehdä lähetysseuran kanssa?
4. Millaisia toiveita ja odotuksia sinulla oli vapaaehtoisjaksolta? Toteutuivatko ne?
5. Millaisia valmiuksia Lähde liikkeelle-koulutusjakso antoi kohdemaassa toimimiseen ja vastasivatko ennakkotietosi todellisuutta kohdemaassa?

LIITE 4. Lomakekysely

Teemme kyselyä Felm Volunteer vapaaehtoisjaksolla olleille henkilöille. Kysely toteutetaan nimettömänä ja tietoja käytetään osana Diakonia ammattikorkeakoulun ylemmän tutkinnon opinnäytetyön aineistoa. Opinnäytetyötä ohjaa ja valvoo Suomen Lähetysseura, sekä Diakonia-ammattikorkeakoulu. Kyselyyn voi vastata maaliskuun 2020 aikana. Toivomme, että vastaat kaikkiin kysymyksiin.

Mikäli sinulla on kysyttävää kyselyyn liittyen, voit olla yhteydessä Tuire Heinoon (tuire.heino@student.diak.fi)

Taustatietoja

1. Asuinpaikkakunta

2. Ikä

18-25

26-35

36-45

46-55

56-65

yli 65

3. Työllisyystilanteeni

Työssä

Opiskelemassa /koulutuksessa

Työttömänä

Eläkkeellä

En halua kertoa

4. Koulutusasteeni

Peruskoulu/ Kansakoulu

Ylioppilas /Ammatillinen koulutus

Alempi korkeakoulututkinto

Ylempi korkeakoulututkinto

Tutkija/Tohtori

5. Kuinka monta kertaa ja minä vuosina olet ollut vapaaehtoisjaksolla?

6. Missä maassa/maissa olet ollut vapaaehtoisjaksolla Suomen Lähetysseuran kautta?

Motiivit ja arvot

7. Mikä itsellesi oli tärkeää vapaaehtoistoimintaan lähtemisessä?

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä (1–5

Suomen Lähetysseuran arvopohja

Se, että työtä pääsi toteuttamaan ulkomailla

Se, että pääsi tekemään jotain merkityksellistä

Irtiotto omasta arjesta

Uusien kokemusten saaminen

Ajatus siitä, että voin olla hyödyksi ja auttaa muita

Sain työkokemusta

8. Voit halutessasi kommentoida edellisiä vastauksiasi tähän

9. Arvioi seuraavia väittämiä

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä (1–5 asteikko)

Vapaaehtoisjakso muutti arvomaailmaani

Vapaaehtoisjakso muutti suhtautumistani omaan kulttuuriini

Vapaaehtoisjakso muutti suhtautumistani kohdemaan kulttuuriin

Vapaaehtoisjakso ulkomailla antoi minulle uusia valmiuksia ja ajatuksia omaan elämäni liittyen

10. Voit halutessasi kommentoida edellisiä vastauksiasi tähän

Arviointi ja sitoutuminen

11. Jos mietit viimeisintä vapaaehtoisjaksoasi ulkomailla...

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä (1–5 asteikko)

Perehdytys kotimaassa oli riittävää

Perehdytys kohdemaassa oli riittävää

Sain perehdytyksestä hyödyllistä tietoa

Tunsin työni merkitykselliseksi

Suosittelisin kokemusta muille

Lähtisin uudestaan vapaaehtoiseksi

Kokemus oli positiivinen

12. Voit halutessasi kommentoida edellisiä vastauksiasi tähän

13. Miten kuvaillet suhdettasi Lähetysseuraan? Koetko olevasi lähetysseuralainen? Mitkä asiat vaikuttavat kokemukseesi?

14. Oletko ollut mukana Lähetysseuran toiminnassa vapaaehtoisjakson jälkeen? Jos, niin miksi? Millaisessa toiminnassa olet ollut mukana? Jos et ole ollut niin mikä siihen on vaikuttanut?

15. Toimitko kuukausilahjoittajana tai tuetko muuten Lähetysseuran työtä? Jos, niin miksi? Jos et, niin miksi?

Kiitos vastauksista ja aurinkoista kevään jatkoa :)

(Powered by Surveypal)